

REFERAT |KRS| Bystyret (2011-2015) d. 18-12-2013

Møtedato Onsdag d. 18. december 2013 kl. 09:00

Møtested Bystyresalen

Indholdsfortegnelse

Godkjenning av møteprotokoll Bystyrets møte 27.11.13.....	3
Rådmannens forslag til justeringer av handlingsprogram 2014-2017 - årsbudsjett 2014.....	5
Kristiansand Boligselskap KF - budsjett 2014 og handlingsplan 2014 - 2017.....	24
Budsjett 2014 og handlingsprogram 2015 - 2017.....	30
Årsbudsjett og handlingsprogram 2014-2017, Kristiansand Parkeringsselskap KF.....	32

Sak 156/13: Godkjenning av møteprotokoll Bystyrets møte 27.11.13

Vedlegg

Protokoll Bystyret 27.11.2013

Dato 6. desember 2013
Saksnr.: 201300161-83
Saksbehandler Anne Lise Holand Aabø

Saksgang
Bystyret

Møtedato
18.12.2013

Godkjenning av møteprotokoll Bystyrets møte 27.11.13

Forslag til vedtak

[Bystyret godkjenner protokoll fra bystyrets møte 27.11.13.](#)

Tor Sommerseth
Rådmann

Anne Lise Holand Aabø
Formannskapssekretær

Vedlegg:
Protokoll fra bystyrets møte 27.11.13

Sak 157/13: Rådmannens forslag til justeringer av handlingsprogram 2014-2017 - årsbudsjett 2014

Vedlegg

Vedtak FORMAN, 04122013, Sak 121/13, Rådmannens forslag til justeringer av handlingsprogram 2014-2017 - årsbudsjett 2014

Vedlegg 1 H KRF FRP PPs forslag.pdf

Vedlegg 2 AP Vs forslag.pdf

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2014-2017

Kommunedelplan idrett og friluftsliv - Vedlegg til rådmannens handlingsprogram 2014-2017.docx

Skjema 1 Forslag til endringer - drift.pdf

Skjema 2 Forslag til endringer - investeringer.pdf

ap2014.mp3

frp20114.mp3

hoyre2014.mp3

pp2014.mp3

venstre2014.mp3

Dato 29. november 2013
Saksnr.: 201301550-19
Saksbehandler Randi Bentsen

Saksgang
Formannskapet
Bystyret

Møtedato
04.12.2013
18.12.2013

Rådmannens forslag til justeringer av handlingsprogram 2014-2017 - årsbudsjett 2014

Sammen drag

Rådmannen la fram innstilling til handlingsprogram 2014-2017 og årsbudsjett 2014 i bystyret 6. november 2013. Rådmannen orienterte da om en del uavklarte saker som ville bli tatt opp i en tilleggsinnstilling.

I tillegg vil virkningene av den nye regjeringens reviderte statsbudsjett medføre mange endringer i Kristiansand kommunens handlingsprogram 2014-2017.

Samlet sett innebærer rådmannens tilleggsinnstilling en forbedring av budsjettbalanse på 15 mill. kr i forhold til rådmannens forslag pr 6.11.2013. Dette skyldes i hovedsak bedret skatteinntgang i 2013 og dermed et bedret grunnlag for beregning av frie inntekter i hele perioden.

I rådmannens justerte innstilling er det et korrigert netto driftsresultat på 88,6 mill. kr samlet sett i perioden. Det legges opp til at det kan avsettes 21 mill. kr på det sentrale disposisjonsfondet.

I mill. kr.	2014	2015	2016	2017	Sum
Korrigert netto driftsresultat*	-6,3	32,0	21,1	41,9	88,6
Avsetning til energiverksfondet (prisjustering)	-13,8	-13,8	-13,8	-13,8	-55,2
Avsetning til "Pensjonsfond"	0	-10,4	4,2	-6,2	-12,4
Bruk/avsetning disposisjonsfond	20,1	-7,8	-11,5	-21,9	-21,0

*Korrigert for bruk/avsetning bundne fond

Korrigert netto driftsresultat er svakt med tanke på usikkerheten vedrørende skatteanslaget for neste år, og de utfordringene som helse- og sosialsektoren har med å holde virksomheten innenfor budsjetttrammen.

Forslaget er videre basert på regjeringens forutsetning om redusert etterspørsel av barnehageplasser på bakgrunn av økt nasjonal kontantstøtte. Rådmannen er usikker på effekten knyttet til dette, noe som kan medføre overforbruk i 2014 og fremover i perioden.

Regjeringen har også tatt ut tilskudd til kommunalt rusarbeid fra rammetilskuddet. Dersom kommunens tiltak ikke blir finansiert fullt ut med øremerket tilskudd blir dette en budsjettmessig utfordring fremover.

Budsjettet er videre basert på endringene i finansieringsordningen knyttet til bosetting av mindreårige asylsøkere (fra 100 % refusjon til 80 % refusjon). På bakgrunn av statens endrede forutsetninger vil rådmannen anbefale å reversere vedtaket om mottak av 10 enslige mindreårige asylsøkere. Dette tiltaket er imidlertid ikke uproblematisk både i forhold til asylsøkerne og omplassering av ansatte som er knyttet til de boligene som må avvikles.

Netto driftsresultat i perioden er ikke i tråd med den strategien i kommuneplanen der netto driftsresultat bør være på minimum på 2 prosent av inntektene (om lag 440 mill. kr i perioden).

Rådmannen fremmer et nytt forslag til vedtak punkt 1 for årsbudsjett og et nytt forslag til punkt 1 for handlingsprogram 2014-2017.

Forslag til vedtak

1. Budsjett for Kristiansand bykasse 2014 vedtas overensstemmende med rådmannens innstilling datert 6.11.13 med forslag til justeringer datert 29.11.13, med endringer vedtatt av bystyret i møte 18. desember 2013.
2. Skatt til kommunen for inntektsåret 2014 utskrives med de til enhver tid gjeldende maksimalsatser vedtatt av Stortinget.
3. Eiendomsskatten fastsettes til 6,3 promille av justert takstverdi. Eiendomsskatten og eiendomsavgiftene skrives ut på 4 like terminer i 2014 med forfall 1. mars, 2. mai, 1. august og 1. november. Etter søknad kan gis fritak i henhold til eiendomsskattelovens § 7a.
4. Kommunale eiendomsavgifter og salgs- og leieinntekter fastsettes i henhold til rådmannens innstilling.
5. Hovedutvalgene gis fullmakt til å vedta økninger i andre gebyrer og priser på varer og tjenester med inntil 3 prosent samlet sett.
6. Rammen for opptak av lån settes til 443 millioner kroner i 2014 hvorav 60 millioner kroner er Startlån i Husbanken. Rådmannen delegeres fullmakt til å godta rentebetingelsene og øvrige betingelser for nye lån, samt undertegne lånedokumentene. Avdragstiden tilpasses bestemmelsene i kommunelovens § 50 nr. 7 og fastsettes for nye lån i 2014 til 30 år. Avdrag på Startlån skal likevel tilpasses innbetalinger fra låntakerne. Øvre grense for kassekredittlån settes til 100 millioner kroner.
7. Rådmannen får fullmakt til å foreta sektorvis fordeling av avsetning til lønns- og prisjusteringer og eventuelt andre samleposter av mer teknisk karakter til fordeling.
8. Rådmannen får fullmakt til å foreta budsjettendringene mellom Helse- og sosialsektoren og Oppvekstsektoren vedrørende overføringen av tjenester for barn og unge til Oppvekstsektoren.

Forslag til vedtak - Handlingsprogram 2014-2017

1. Handlingsprogram for perioden 2014-2017 vedtas overensstemmende med rådmannens innstilling datert 6.11.13 med forslag til justeringer datert 29.11.13, med endringer vedtatt av bystyret i møte 18. desember 2013.
2. Enkelt saker med økonomiske konsekvenser som tas opp i løpet av året, skal som hovedregel henvises til behandling i handlingsprogrammet.
3. Det 4-årige handlingsprogrammet til Kommunedelplan idrett og friluftsliv 2011-2014, godkjennes med foreliggende rullering og med de eventuelle justeringer som følger av bystyrets vedtak. De prioriterte listene for ordinære anlegg og nærmiljøanlegg, legges som grunnlag for årets søknader om spillemidler.
4. Ved rulleringen av handlingsprogrammet 2015-2018 innarbeides det et ytterligere innspæringskrav på minimum 20 mill. kr for å styrke kommunens økonomiske stilling samt omfordele ressurser til omsorgstjenesten.

Tor Sommerseth
Rådmann

Terje Fjellvang
Økonomidirektør

Vedlegg:

- Endringsskjema drift og
- Endringsskjema investering.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	5
2. Ny prognose for resultatet 2013	5
2.1 Skatteanslaget for 2013	5
2.2 Netto renter og avdrag	5
2.3 Andre saker knyttet til utenomsektorielle forhold (sektor 9)	5
2.4 Sektorer med ny prognose på resultat 2013 i forhold til 2. tertialrapport 2013	5
2.4.1 Økonomisektoren	5
2.4.2 Oppvekstsektoren (sektor 2 og 7).....	5
2.4.3 Helse og sosialsektoren (sektor 3).....	5
2.4.4 Kultursektoren (sektor 4)	6
2.4.5 Teknisk sektor	6
2.4.6 Kristiansand eiendom	6
2.4.7 Organisasjonssektoren	6
2.5 Samlet prognose 2013.....	7
3. Forslag til driftsendringer av handlingsprogrammet 2014-2017	7
3.1 Oppvekstsektoren (sektor 2 og 7)	7
3.1.1 Barnehagetjenesten	7
3.1.2 Skoletjenesten.....	9
3.2 Helse- og sosialsektor (sektor 3).....	10
3.2.1 Rus- og psykiatri.....	10
3.2.2 Barne- og familietjenester.....	10
3.3.3 Samhandlingsreformen	12
3.3.4 Boligpolitiske virkemiddel.....	12
3.3.5 Arbeids- og velferdsordninger.....	13
3.3.6 FOU	13
3.3 Kultursektoren.....	13
3.4 Teknisk sektor (sektor 5.1).....	14
3.5 Kristiansand Eiendom (sektor 5.2)	14
3.6 Organisasjonssektoren (sektor 6)	15
3.7 Økonomisektoren (sektor 1).....	15
3.8 Utenomsektorielle forhold (sektor 9).....	15
3.9 Oppsummert foreslår rådmannen følgende budsjettendringer i driften i forhold til rådmannens forslag til handlingsprogram 2014-2017:.....	16
4. Forslag til investeringsendringer av handlingsprogrammet 2014-2017	17
4.1 Kultursektoren (sektor 4).....	17
4.2 Følgende budsjettendringer på investeringer i forhold til rådmannens forslag til handlingsprogram 2014-2017	17
5. Konklusjon.....	18

1. Innledning

Rådmannen vil i denne saken foreslå enkelte justeringer av det tidligere framlagte forslag til handlingsprogram for 2014-2017. Justeringene skyldes i hovedsak avklarte saker som ikke var avklart i møtet 6.11.13 og revidert statsbudsjett fra den nye regjeringen.

2. Ny prognose for resultatet 2013

2.1 Skatteanslaget for 2013

Skatteanslaget for 2013 er oppjustert fra 5,1 til 6,0 % basert på skatteinntangen hittil. Dette resulterer i høyere skatteanslag i hele handlingsprogramperioden som vist i saken, men også til mindre inntektsutjevning i rammetilskuddet. I 2013 ventes skatteinntektene å bli om lag 17,1 mill. kr høyere enn budsjettet, mens rammetilskuddet vil bli redusert med 10,2 mill. kr.

2.2 Netto renter og avdrag

Det forventes høyere avkastning på Energiverksfondet enn budsjettet. Forutsatt at denne meravkastningen blir om lag 1,4 %, kan merinntekten bli nær 10 mill. kr. Beløpet skal avsettes til eget bufferfond i henhold til tidligere vedtak.

2.3 Andre saker knyttet til utenomsektorielle forhold (sektor 9)

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

Grunnet vesentlig sterkere medlemsvekst enn tidligere år ser det ut til at kommunen vil få en merutgift i forhold til budsjett på 1,8 mill. kr knyttet til tilskuddet til tros- og livssynssamfunn.

2.4 Sektorer med ny prognose på resultat 2013 i forhold til 2. tertialrapport 2013

2.4.1 Økonomisektoren

Økonomisektoren melder om en forbedring av prognosen på 0,4 mill. kr i forhold til 2. tertialrapport. Det vil si et totalt forventet mindreforbruk på 1,6 mill. kr. Bedringen skyldes i hovedsak økt sykepengerefusjon og mindre utbetalte egenandeler på forsikringer i 2013 enn forventet. Mindreforbruk på forsikringsbudsjettet blir satt av på eget forsikringsfond i årsoppgjøret for 2013.

2.4.2 Oppvekstsektoren (sektor 2 og 7)

Barnehagetjenesten meldte i 2. tertialrapport om et forventet overforbruk på 5,4 mill. kr i 2013. Denne prognosen er nå forbedret til 2,7 mill. kr. Dette skyldes anslag om 0,5 mill. kr i økt refusjonsinntekt fra andre kommuner, 1,5 mill. kr i bedre prognose for kommunale barnehager og 0,7 mill. kr i mindre overforbruk på kontantstøtte enn tidligere rapportert.

Det meldes om fortsatt balanse på skoletjenesten.

Totalt sett rapporteres det med et forventet underskudd 2,7 mill. kr i 2013.

2.4.3 Helse og sosialsektoren (sektor 3)

Den økonomiske prognosen fra 2. tertial opprettholdes på 8,8 mill. kr i overforbruk selv om prognosen for pleie- og omsorgstjenester er mer positivt enn antatt. Årsaken til dette er at enhetene har klart å tilpasse seg til budsjetttrammene raskere enn forventet. Basert på regnskapstall for oktober måned og utviklingen så langt i november, ser det ut til å bli et større negativt avvik på barneverntjenester og økonomisk sosialhjelp enn opprinnelig anslått.

Regjeringen har reversert ordningen vedrørende redusert statstilskudd for ressurskrevende brukere. 2,7 mill. kr kan derfor tas ut av budsjettet til helse- og sosialsektoren i årsoppgjøret. Dette forbedrer prognosen tilsvarende for helse- og sosialsektoren med 2,7 mill. kr. Total prognose for sektoren er da 6,1 mill. kr totalt sett i 2013.

Sektoren jobber mot å oppnå balanse ved årets slutt, men det er fremdeles en del usikkerhet ved prognosen.

2.4.4 Kultursektoren (sektor 4)

Kultursektoren melder om et forventet mindreforbruk på 2,1 mill. kr i 2013. Dette er en forbedring på 1,6 mill. kr i forhold til 2. tertialrapport. Bedringen skyldes i hovedsak 1,3 mill. kr relatert til vedlikeholdsmidler som idrettsetaten har fått bevilget i forbindelse med utbedringer på Gimlehallen. Dette blir imidlertid ikke gjort før våren 2014.

Resterende avvik skyldes i all hovedsak besparelse på lønn sammen med noe sykefravær som ikke har latt seg erstatte av vikarbruk.

2.4.5 Teknisk sektor

Teknisk sektor melder om et forventet overforbruk på 6 mill. kr i 2013. Dette er en forverring i forhold til 2. tertialrapport på 5 mill. kr knyttet til Ingeniørvesenet.

Dette skyldes ikke budsjetterte kostnader for deponering av forurensede masser fra Tangen, tallet er noe usikkert og avhengig av hvor mye som må deponeres. I tillegg har enheten merkostnader på offentlige toaletter på 1,3 mill. kr og 1,7 mill. kr på næringsdeponier. Sistnevnte skyldes betydelig inntektssvikt på mottak av muddermasser i Standkantdeponiet (0,68 mill. kr), samt merkostnader forbundet med utredninger på etterbruk for havna (0,15 mill. kr) og noe økte kostnader for oppfølging, miljøkontroll og vedlikehold

Samlet sett er utgiftssiden til Ingeniørvesenet ca. 8 mill. kr høyere enn budsjett. Deler av forventet underskudd dekkes inn av mindreforbruk på dammer (0,25 mill. kr), lønn stab (0,7 mill. kr), forventet "overskudd" fra produksjon (0,7 mill. kr) og overskudd fra asfaltknusing (0,59 mill. kr) - samlet ca. 1,9 mill. kr. Totalt gir dette et budsjettavvik på 6,1 mill. kr. Det ligger noen midler igjen på sommervedlikeholdet, som litt avhengig av været siste del av året kan gi ytterligere besparelser.

Tidligere rapportert underskudd i plan- og bygningsetaten og oppmålingsvesenet er redusert til 0,25 mill. kr på bakgrunn av merinntekter. Servicebutikken forventer å ha 0,3 mill. kr i merinntekter. By- og samfunnsenheten forventer et underforbruk på ca. 0,7 mill. kr og Feier avdelingen har et merforbruk på om lag 0,7 mill. kr.

Samlet sett betyr dette at sektoren melder om et forventet overforbruk på 6 mill. kr i 2013

2.4.6 Kristiansand eiendom

Kristiansand eiendom melder om et overskudd på 3,3 mill. kr. Dette skyldes i hovedsak et positivt avvik på vedlikeholdsmidler på 5,5 mill. kr og et forventet overforbruk på 2,2 mill. kr på den ordinære driften.

Vedlikeholdsmidlene skal i henhold til vedtatt vedlikeholdsstrategi avsettes på fond. Årsaken til overforbruket på den ordinære driften skyldes i hovedsak svikt i leieinntektene og omstillingskostnader innenfor renhold. Dette skal dekkes av disposisjonsfond i årsoppgjøret.

2.4.7 Organisasjonssektoren

Organisasjonssektoren melder om et forventet mindreforbruk på 2,5 mill. kr i 2013. Dette er en forbedring i forhold til 2. tertialrapport på 1,6 mill. kr.

Dette skyldes bedre prognoser hos henholdsvis Kommuneadvokatkontoret med 100.000 kr, Dokumentsenteret med 200 000 kr og Kontorstøtte/overordnede politiske utvalg med 1,7 mill. kr og overforbruk på Personaltjenesten på 400 000 kr. Hovedårsaken til mindreforbruket er vakante stillinger, sykepengerefusjon og mindre vikarbruk. I tillegg er det blitt lavere pensjonsutgifter enn budsjettert på politikerne samtidig som utgifter til mottakelser er redusert. IT-tjenesten vil få et underskudd vedrørende dekning av utgifter knyttet Microsoftavtalen, dette skal imidlertid dekkes inn med planlagt bruk av disposisjonsfond.

Sektorene melder om følgende korrigert prognoser pr. 31.12.2013:

Sektor (i mill. kr)		Avvik
1	Økonomisektoren	1,6
2 og 7	Oppvekstsektoren	-2,7
3	Helse- og sosialsektoren	-6,1
4	Kultursektoren	2,1
5.1	Teknisk sektor	-6,0
5.2	Kristiansand Eiendom	3,3
6	Organisasjonssektoren	2,5
Sum prognostisert overforbruk:		-5,3

Dette er en forbedring i forhold til 2. tertialrapport på 7,3 mill. kr.

2.5 Samlet prognose 2013

I 2. tertialrapport ble korrigert netto driftsresultat anslått til -12 mill. kr. Situasjonen ser nå litt bedre ut enn i oktober, og prognostisert netto driftsresultat anslås til 10,4 mill. kr. Årsaken til dette er bedret prognose for sektorresultatene med 7,3 mill. kr, merutgift på 1,8 mill. kr knyttet til tilskudd for tros og livssyn, økt frie inntekter (skatt og rammetilskudd) 6,9 mill. kr og økt avkastning på Energiverksfondet på 10 mill. kr.

Det kan sannsynligvis brukes 18,7 mill. kr mindre av det sentrale disposisjonsfondet enn vedtatt i budsjett for 2013, og fondet vil være på om lag 30 mill. kr ved slutten av 2013.

Rådmannen vil understreke at det fortsatt er usikkerhet knyttet til skatteinngangen, avkastningen på energiverksfondet og prognosen på helse- og sosialsektoren

Anvendelsen av korrigert netto driftsresultat:

(tall i mill. kr)	Budsjett 2013	Korrigert prognose 2013
Korrigert netto driftsresultat*	13,3	10,4
Avsetning til energiverksfondet	-13,4	-13,4
Avsetning til bufferfond/energiverksfondet		-10,0
Avsetning til "Pensjonsfond"	-31,1	-19,8
Overføring til investering	0,0	0,0
Bruk av til sektorfond	0,6	13,6
Bruk av disposisjonsfond	30,6	19,2

3. Forslag til driftsendringer av handlingsprogrammet 2014-2017

3.1 Oppvekstsektoren (sektor 2 og 7)

3.1.1 Barnehagetjenesten

Økt nasjonal kontantstøtte – redusert rammetilskudd

Den nye regjeringen øker kontantstøtten og forventer en betydelig reduksjon i etterspørselen i barnehageplasser i 2014 og 2015. Dette betyr at Kristiansand kommune får reduserte frie inntekter på 5,85 mill. kr i 2014 og 12,3 mill. kr i 2015 i forhold til 2013. Kommunen har på bakgrunn av dette er innarbeidet ett redusert behov for 70 barnehageplasser i fireårsperioden. Kommunens vurdering er imidlertid at effekten staten har lagt til grunn er noe høy.

Reversering av opptrapping mot to barnehageopptak

Regjeringen Stoltenberg la inn midler til to barnehageopptak i året. Den nye regjeringen reverserer dette hvilket betyr at 3,815 mill. kr kan trekkes ut i 2014 og 7,63 mill. kr fra og med 2015. Kommunen har på bakgrunn av dette beregnet redusert etterspørsel med 50 plasser.

Korrigert barnehagebehovsplan

På bakgrunn av økt nasjonal kontantstøtte og reversering av opptrapping mot to barnehageopptak er det beregnet en redusert etterspørsel fra 120 barn. Totalt fremmes nå en korrigert barnehagebehovsplan med 92 færre nye plasser i 2014 og 70 færre plasser fra 2015.

Her er korrigert barnehagebehovsplan:

HOVEDTABELL BARNEHAGEBEHOVSPLAN 2014- 2024:

Dekningsgrad og plass størrelse:	2013	2014	2015	2016	2017
Dekningsgrad:	94,00 %	94,25 %	94,50 %	94,75 %	95,00 %
Gj. Plass størrelse	97,00 %	97,50 %	97,50 %	97,50 %	97,50 %

Beregnet etterspørsel	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt barnetall (1-5 år) SSBs medium prognose (4*M)	5 516	5 664	5 729	5 787	5 911
Antall pl. i følge dekningsgrad	5 185	5 338	5 414	5 483	5 615
Redusert etterspørsel pga. økt kontantstøtte (statens beregning)		-70	-70	-70	-70
Behov for nye pl. som følge dreining mot flere heltidsplasser		26	27	27	28
Beregnet etterspørsel	5 185	5 294	5 371	5 440	5 573

Antall barnehageplasser	2013	2014	2015	2016	2017
Antall barnehageplasser ved utgangen av 2012	5 179	5 179	5 179	5 179	5 179
Solkollen Flekkerøy (P)		80	100	100	100
Vågsbygd idrettsplass (P) 200 pl. Erstatte 3 midl. bhg.			27	27	27
Solkollen Hånes (P) - Vedtatt utv.til 150 barn, økn. til 175 barn		50	65	65	65
Trollstua avd. Boen (P) - utvidelse med en avdeling		18	18	18	18
Midlertidig kommunalt tilbud (Karuss?)			50	50	
Skårungen - K utvidelse					60
Solkollen Strømme (P) 100 pl.					50
Bjørndalen/ Fremtidens bydel					60
Voie 17 - (P)				80	80
Naturlig utfasing av små barnehager		-20	-40	-60	-80
Antall barnehageplasser	5 179	5 307	5 399	5 459	5 559

Beregnet barnehagedekning	2013	2014	2015	2016	2017
Beregnet etterspørsel	5 185	5 294	5 371	5 440	5 573
Antall barnehageplasser	5 179	5 307	5 399	5 459	5 559
Behov for nye plasser	6	-13	-28	-19	14

Endringer i forhold til rådmannens forslag:

- Behov for 50 ekstra plasser som følge av utvidet rett til barnehageplass/ opptrapping til to barnehageopptak er tatt ut.
- Det er lagt inn redusert behov for 70 plasser pga. økt kontantstøtte.
- Den nye barnehagen på Vågsbygd Idrettsplass (27 plasser) er ikke påbegynt ennå, og oppstart høsten 2014 virker lite sannsynlig. Oppstart forventes i 2015.
- Solkollen Hånes øker tilbudet fra høsten 2014 med 50 plasser i stedet for 65 plasser
- Midlertidig kommunalt tilbud. Oppstart forskyves til 2015.
- Midlertidig kommunalt tilbud i Oddernes menighet utgår.

Opptrapping likeverdig behandling av kommunale og private barnehager

Den nye regjeringen har økt minimumsandelen fra 96 % til 98 % fra 1.8.2014. På bakgrunn av at Kristiansand kommune har en høy andel private barnehager betyr dette en merutgift på 2,2 mill. kr i 2014 og 5,037 mill. kr fra og med 2015.

Kommunen er imidlertid kun kompensert med 1,2 mill. kr i økt rammetilskudd i 2014.

Reversering reduksjon/nominell videreføring makspris barnehage

Den nye regjeringen har reversert reduksjonen av prisstigningen makspris i barnehage. Dette betyr en økning i satsen fra 2 360 kr til 2 405 kr fra 1.1.2014. For Kristiansand kommune betyr det en merinntekt på 1,040 mill. kr i året (se oppdaterte betalingssatser på nettet).

Endring i nasjonale satser

Nasjonal sats for kapitaltilskudd til private barnehager er økt. Dette betyr 4,873 mill. kr i økte utgifter fra 2014 hvorav 610 000 kr er knyttet til økning i nasjonale driftstilskuddssatser til familiebarnehagene.

Endringene i siste punkt er gjort fordi det ikke kun er kapitaltilskuddet som er økt og de nasjonale satsene ble publisert før ny regjering tiltrådte.

Garanterte satser til private barnehager oppgitt i 100 %:

Nasjonal sats for kapitaltilskudd til ordinære private barnehager er endret fra 7500 kr til 9100 kr. Ny minimumsprosent for 2014 er 96,83 % (7 måneder med 96 % og 5 måneder med 98 %). Det benyttes nasjonale satser til familiebarnehager.

Ordinære private barnehager:

Satser 2014	Drift	Kapital	Driftstilskudd inkl. kapital (100%):
Små barn	175 106	9 100	184 206
Store barn	84 176	9 100	93 276

Satsene er inklusiv kapitaltilskudd og 4% til administrasjon

3.1.2 Skoletjenesten

Avvikling av ordning med gratis frukt og grønt

Den nye regjeringen avvikler ordningen med gratis frukt og grønt på skoler med ungdomstrinn med virkning fra skoleåret 2014-2015. Dette betyr at 1,748 mill. kr trekkes ut av skoletjenestens budsjett i 2014 og 3,496 mill. kr trekkes ut fra og med 2015.

Enslige mindreårige asylsøkere – skoletilskudd integreringstilskuddet

Regjeringen har foreslått å forenkle integreringstilskuddordningen ved å avvikle skoletilskuddet fra 1.1.2014. Det foreslås brukt til å øke satsene i integreringstilskuddet. Integreringstilskudd satsen for år 1 for barn foreslås økt til samme nivå som for voksne. Det gis imidlertid ikke tilskudd utover 1 år slik ordningen var tidligere.

Underforutsetning at kommunen bosetter 50 barn i 2014 vil det medføre en overføring til skoletjenesten på 1,1 mill. kr (tilsvarende 22 000 kr x 50 barn), 1,21 mill. kr i 2015 (55 barn), 1,21 mill. kr i 2016 (55 barn) og 0,88 mill. i 2017 (40 barn).

Skoletjenesten har imidlertid hatt årlige utgifter på dette i snitt på 1,6 mill. kr. Rådmannen vil derfor komme tilbake til en fullstendig oversikt i 1. tertialrapport 2014 på alle konsekvensene av denne omleggingen.

Økt statlig andel til dekning av vikarutgifter vedrørende videreutdanning lærere

Det legges nå til rette for at flere skoleledere får mulighet til å gjennomføre relevant videreutdanning fra høsten 2014. Det legges særlig vekt på fagene matematikk og naturfag. I den forbindelse er det foreslått å øke satsen for dekning av vikarkostnader. Endringen fører til at flere får plass innenfor allerede avsatt ramme i Oppvekstsektoren.

Endring av dagens leksehjelpordning

Alle elever i første til fjerde klasse har i dag rett til minst 1 times leksehjelp i uken. Denne ordningen er i statsbudsjettet nå avviklet og erstattet med en ordning som den enkelte skole

eller kommune selv kan administrere. En utredning om dette skal legges fram i forbindelse med statsbudsjettet for 2015.

3.2 Helse- og sosialsektor (sektor 3)

3.2.1 Rus- og psykiatri

Kommunalt rusarbeid – over til øremerket tilskudd

Regjeringen ønsker å øremerke tilskuddet til kommunalt rusarbeid fra 2014. 6,631 mill. kr trekkes ut fra rammen og det vises til at ordningen fra 2012 gjeninnføres. Denne ordningen innebar statlig definerte prosjektområder som kommunene søkte om midler til, forutsatt kommunal delfinansiering. Det er svært usikkert hvordan regjeringen ser for seg gjeninnføring av ordningen. Kristiansand kommune har eksisterende midler bundet til lønnsutgifter i etablerte tiltak. Når midlene trekkes ut av rammen til helse- og sosialsektoren forutsettes det at kommunen vil få dekket inn tilsvarende beløp til eksisterende drift gjennom øremerkede midler i den nye ordningen. Dersom sektoren ikke får inndekning gjennom ordningen og går i underbalanse må en komme tilbake til hvilke konsekvenser dette får for brukergruppen og de tilbud som er etablert.

Regjeringen ønsker at de største kommunene skal bygge opp såkalte MO- sentre. Dette er enheter som blant annet skal sikre overgangen fra sykehus til kommune etter behandling. Dette er en av funksjonene til Jegersberg gård. Forhåpentligvis er Kristiansand og samarbeidende kommuner derfor godt rustet til denne fremtidige utfordringen når sykehuset rustes opp med en økning på 200 behandlingsplasser.

Tandem- konseptet

Konsekvensene ved å utsette bolig- og oppfølgingstilbudet til målgruppen med alvorlige psykiske lidelser, rusproblematikk og voldsatferd er synliggjort i rådmannens forslag til handlingsprogram. Brukergruppen har høy risiko og skadepotensiale for seg selv og andre, gitt situasjoner uten tilpasset faglig tilbud og rammer rundt boforhold. Sykehuset reduserer tilbudet ved såkalte sterkavdelinger med 6 plasser til denne målgruppen. Risikoen for alvorlige hendelser rundt disse pasientene må antas å øke ytterligere ved denne endringen. Helse- og sosialdirektøren er svært bekymret for brukergruppens situasjon de samfunnsmessige konsekvensene.

Rådmannen vil på denne bakgrunn anbefale å fremskynde Tandemkonseptet et år og legger inn 7 mill. kr til oppfølging og tilrettelegging av Tandem i 2015, med tanke på helårs boligdrift fra 2016. Det bør videre vurderes om Boligselskapet bør ta ansvaret for investeringen knyttet til konseptet.

Årspremie til Pasientskadeerstatning

Oppdatert prognose for innbetaling fra kommunene i år er på 110 mill. kr – mens opprinnelig prognose var 122 mill. kr. For Kristiansand kommune betyr dette en redusert årspremie for 2014 med 934 000 kr. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen til helse- og sosialsektor med tilsvarende beløp.

3.2.2 Barne- og familietjenester

Bosetting av enslige mindreårige asylsøkere

Forrige regjering foreslo å redusere refusjon av utgifter fra 100 til 90 % av utgiftene ut over kommunal egenandel. Dette medførte for Kristiansand kommune en merutgift på om lag 4,5 mill. kr. Rådmannen fant ikke rom til å kompensere hele denne utgiften og la inn 2 mill. kr i rådmannens forslag til handlingsprogram 2014-2017.

Nå foreslår ny regjering å redusere refusjonen ytterligere til fra 90 % til 80 %. Dette betyr en årlig merutgift for Kristiansand kommune på mellom 8 og 9 mill. kr. I 2014 vil merutgiften beløpe seg til om lag 9 mill.kr. Beløpet vil deretter bli noe lavere frem mot 2017.

Merutgift i handlingsprogramperioden er beregnet til 33 mill.kr (basert på nåværende vedtak om mottak av flyktninger).

På denne bakgrunn foreslår rådmannen at den reduserte kostnadsdekningen til enslige mindreårige håndteres ved at kommunen endrer vedtaket slik at antall mottatte flyktninger i 2014 reduseres med 10 enslige mindreårige. Det betyr at bosetning av flyktninger reduseres fra 200 til 190.

På grunn av reduksjonen i den statlige refusjonen får kommunen også økte utgifter knyttet til de enslige mindreårige asylsøkerne som allerede er bosatt i kommunen. Det betyr en årlig merutgift i 2014 på om lag 7 mill.kr. I handlingsprogramperioden beløper det seg til om lag 17 mill.kr. Rådmannen innarbeidet i forslaget til handlingsprogram 2014-2017 8 mill. kr til dekning av denne kostnaden. Rådmannen foreslår nå at resterende 9 mill. kr innarbeides i tillegg.

Kommunen hadde uavhengig av endringene i statsbudsjettet, planlagt å gjennomføre en reduksjon av boligdriften til enslige mindreårige asylsøkere som følge av tidligere politiske vedtak. Tilpasningen innebærer nedbemanning knyttet til reduksjon av antall boliger.

Når rådmannen foreslår å reversere bystyrevedtaket kan dette samtidig føre til økning av kostnader relatert til overtallighet, siden prosessen må fremskyndes. Konsekvensene må utredes så fort som mulig og rådmannen kommer tilbake til problemstillingen i 1. tertialrapport.

Reduksjon i mottaket (inkludert økte satser) vil innebære en reduksjon av integreringstilskuddet med 13,4 mill.kr i handlingsprogramperioden. 80 % av denne reduksjonen får virkning for helse- og sosialsektoren.

Skoletilskudd

Regjeringen har foreslått å forenkle integreringstilskuddordningen ved å avvikle skoletilskuddet fra 1.1.2014. Det foreslås brukt til å øke satsene i integreringstilskuddet. Integreringstilskudd satsen for år 1 for barn foreslås økt til samme nivå som for voksne. Det gis imidlertid ikke tilskudd utover 1 år slik ordningen var tidligere.

Underforutsetning at kommunen bosetter 50 barn i 2014 vil det medføre en overføring til skoletjenesten på 1,1 mill. kr (tilsvarende 22 000 kr x 50 barn), 1,21 mill. kr i 2015 (55 barn), 1,21 mill. kr i 2016 (55 barn) og 0,88 mill. i 2017 (40 barn).

Det er ikke mulig å ha full oversikt over alle konsekvenser ved denne endringen nå, rådmannen må derfor komme tilbake til en fullstendig oversikt i 1. tertialrapport 2014.

Oppsummering av de økonomiske konsekvensene inkludert redusert mottak av 10 personer:

Tall i 1000 kr	2014-kroner			
	HP 2014	HP 2015	HP 2016	HP 2017
Enslige mindreårige asylsøkere				
Merkostnader enslige mindreårige (fra 100 % finansiering til 80 %)	4 919	4 150	1 075	-1 077
Redusert overføring HS (redusert mottak)	367	2 218	3 620	4 555
Redusert inntekt integreringstilskudd	-367	-2 218	-3 620	-4 555
Merinntekt integreringstilskudd knyttet av omleggingen av skoletilskuddet	-1 100	-1 210	-1 210	-880
Overføring av merinntekt knyttet til omleggingen av skoletilskuddet til skole	1 100	1 210	1 210	880
Redusert integreringstilskudd for sektor 9	459	2 771	4 526	5 694
Sum økt kostnad for bykassa	5 378	6 921	5 601	4 617

Ressurskrevende brukere

Den nye regjeringen har reversert rammetrekket knyttet til ressurskrevende brukere. Dette betyr at 2,687 mill. kr i 2014 og 2,822 mill. kr i 2016 og i 2017 kan trekkes ut av helse- og sosialsektorens budsjett.

Barnevern tilsyn barn i fosterhjem fremskyndet til 1. februar 2014

Det er i rådmannens forslag til handlingsprogram innarbeidet halvårsvirkning på 237 000 kr i hele 4-årsperioden. Dette skal økes til helårsvirkning fra 2014 og skal i tillegg prisjusteres til 2014 priser. Det utgjør 486 000 kr årlig. 237 000 kr er allerede lagt inn slik at rådmannen foreslår at 249 000 kr legges inn i sektorens budsjett fra og med 2014..

Redusert egenandel for personer på dobbeltrom

Den nye regjeringen har innført redusert egenbetaling for beboere som mot sin vilje bor på dobbeltrom ved langtidsopphold i kommunal helse- og omsorgsinstitusjon fra 1.7.2014. Dette betyr at 233 000 kr legges på budsjettet i 2014 og 466 000 kr fra og med 2015.

Rett prisnivå

Økt ramme knyttet til økt egenandel for institusjonsplasser barnevern og helsestasjon er lagt inn i 2013 priser. Dette bør økes til 2014 priser og utgjør til sammen 139 000 kr fra 2014.

3.3.3 Samhandlingsreformen

ISF satsen økes

Det foreslås å øke refusjonsandelen fra 40 til 50 prosent for den innsatsstyrte finansieringen (ISF). Dette skal ikke ha betydning for kommunene, men grepet stimulerer til økt aktivitet i sykehuset. Dette kan gi utslag og få konsekvenser for kommunen som man i dag ikke har kunnskap om. Utviklingen må følges.

Vekst i spesialisthelsetjenesten

Regjeringen øker forslaget til bevilgning for 2014 med 300 mill. kroner til drift. Styrkingen skal gå til økt bruk av private for å redusere ventetidene. Regjeringen er opptatt av raskt å utnytte den kapasiteten som kan realiseres innenfor eksisterende avtaler og anskaffelsesregelverk, og at de private sikres forutsigbarhet og langsiktighet ved gjennomføring av anskaffelser.

Regjeringen vil gjeninnføre regelen om at rusbehandling og psykisk helsevern hver for seg skal ha en årlig vekst som er høyere enn somatikk. Den utviklingsretningen regjeringen beskriver for sykehusaktiviteten er på sentrale punkt ikke i tråd med utviklingen Sørlandet Sykehus skisserer i «Utviklingsplan 2030».

Kommunen vil prioritere arbeidet med en speilmelding til sykehusets planarbeid for å sikre det videre samarbeidet om utvikling av tjenester og kompetanse. Speilmeldingen vil også omfatte analyser av hvordan regjeringens insitament vil virke inn på det kommunale tiltaksapparatet.

3.3.4 Boligpolitiske virkemiddel

Husbanken - renteøkning

Rentefastsettelsen i Husbanken tar utgangspunkt i gjennomsnittsrenten på norske statskassaveksler, tillagt 1 % fra 1. mars 2014. Dette gir økte utbetalinger til rentekompensasjon.

Det antas ikke at renteøkningen vil få store konsekvenser for kommunens brukergrupper. Det kan gi utslag for enkelte av de mest sårbare husholdningene og da særlig blant enslige.

Boligselskapet

Boligselskapets budsjett behandles i formannskapet 04.12.13. Det er tatt høyde for den varslede renteøkningen i Husbanken. Renteøkningen får bare mindre betydning for resultatet i handlingsprogramperioden siden mye av gjelden er i fastrente. Det ble

gjennomført en hovedjustering av husleiene fra 01.01.13. Ny hovedjustering kan først skje med virkning fra 2016.

Utbygging eldreomsorg

Den statlige tilskuddsdelen økes slik at den gjennomsnittlige statlige tilskuddsandelen per boenhet fra 35 pst. til 50 pst. av den maksimale godkjente anleggskostnaden f.o.m. 2014, fordelt på hhv. 45 pst. for omsorgsboliger og 55 pst. for sykehjemsplasser.

3.3.5 Arbeids- og velferdsordninger

Arbeidsgiverperioden ved permitteringer forlenges

Regjeringen foreslår å forlenge arbeidsgiverperioden ved permitteringer fra 10 til 20 dager. Dette kommer i tillegg til at det i 2012 ble innført et noe mer restriktiv tolkning av dagpengeregler ved permitteringer. Det kan medføre at flere arbeidstakere sies opp, noe som i neste omgang kan gi økning i antall helt ledige uten arbeidsgiverforhold.

Stønad til enslig forsørger

Stønad til enslig mor eller far blir underlagt økt skatt samtidig som bruttostønaden økes fra 2 G til 2,36 G for nye mottakere. Effekten er usikker når det gjelder hvilke insitamenter dette samlet sett gir for å få målgruppen i arbeid. Det kan fremstå som en skjerpelse som kan øke risikoen for at flere ikke vil kunne innordne seg modellen, noe som kan øke presset på tilleggssytelser for deler av gruppen.

3.3.6 FOU

Ph.d- ordning for offentlig sektor

Innføres tilsvarende ordning for offentlig sektor. Dette ønsker helse- og sosialsektoren å benytte seg av i den strategiske kompetanseutviklingen.

Likestilte kommuner

Forrige regjering foreslo å bevilge 2 mill. kr til programmet *Likestilte kommuner* gjennom en egen tilskuddsordning. Videreføring av programmet i 2014 vil ikke bli prioritert, og tilskuddsordningen foreslås derfor avvirket. Dette innebærer at kommunen ikke kan delta videre i nettverket av kommuner som har vært med i programmet.

3.3 Kultursektoren

Kulturskoletime i skole/SFO

Den nye regjeringen avvikler ordningen med en uketime med kulturskoletilbud i skole og SFO på barnetrinnet med virkning fra skoleåret 2014-2015. Dette betyr at 1,22 mill. kr trekkes ut av kultursektorens budsjett i 2014 og 2,94 mill. kr trekkes ut fra og med 2015.

På grunn av at kulturskoletimen avvikles, må det endres på periodemålet nedenfor. Alle kulturskoler teller og rapporterer elevtall per 1. oktober hvert år.

Nye måltall på periodemålet (s141 i rådmannens forslag til handlingsprogram 2014-2017)
Redusert fra 12,2 % til 8,5 % fra 2014:

Nr.	Periodemål for hele perioden – beskrivelse av indikator	Status 2012	Mål 2014	Mål 2015–17
1	Barn og unge i Kristiansand får gode opplærings- og aktivitetstilbud i kulturfag. Indikator: Prosent av aldersgruppen 6 – 20 år.	8,5	8,5	8,5

3.4 Teknisk sektor (sektor 5.1)

Kristiansandregionen brann og redning IKS

Styret har i siste styremøtet fattet vedtak om å endre regnskapsformen fra regnskapsloven til kommuneloven med forbehold om endelig godkjenning i representantskapet i desember.

Dette betyr at tilskuddet for 2014 bør reduseres med 9 670 000 kr som er forskjellen mellom avskrivninger og avdrag i perioden 2009-2013. Det er basert på regnskap 2009-12 og budsjett for 2013. I praksis betyr dette enten lavere eiertilskudd eller en overføring fra selskapets disposisjonsfond til eierkommunene.

Dette betyr at tilskuddet fra Kristiansand kommune reduseres med 6,285 mill. kr i 2014.

Utdanning av deltidsbrannpersonell - tilskudd med særskilt fordeling i statsbudsjettet for 2014

Kristiansand kommune fikk tildelt 377 000 kr som vertskommune for Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) i statsbudsjettet for 2014. Midlene skulle gå til økt utdanning av deltidsbrannpersonell. Dette er allerede inne i tilskuddet til KBR og beløpet skal derfor fordeles på eierkommunene etter samme fordeling som brukes på eiertilskuddet i KBR.

Kommune	Andel	Hele 1000 kr
Søgne	0,08	32 000
Songdalen	0,05	18 000
Vennesla	0,11	40 000
Birkenes	0,04	14 000
Lillesand	0,08	30 000
Kristiansand	0,65	243 000
Sum		377 000

Dette betyr at 134 000 kr bør legges inn i rammen til teknisk sektor og betaler ut fra de i 2014.

Voie kirkegård

Voie kirkegård står ferdig i slutten av 2014 og rådmannen anbefaler derfor å innarbeide Parkvesenets merutgifter knyttet til dette i rulleringen av handlingsprogram 2015-2018.

3.5 Kristiansand Eiendom (sektor 5.2)

Økonomisk kompensasjon til Flekkerøy historielag for drift av Høyfjellet

Kommunalutvalget vedtok i møte 26.november å gi en kompensasjon på 100 000 kr til historielaget for utført vedlikehold av kommunens eiendom «Høyfjellet». Beløpet er basert på en skjønnsmessig vurdering av utført vedlikehold, som gir varig verdi utover kontraktsperioden på 6 år.

Det ble videre vedtatt: "Med bakgrunn i bystyrets ønske om å ivareta museumsdelen og Historielagets arbeid, så sikres gratis leie av lokale til museum ut gjeldende kontraktsperiode."

Rådmannen anbefaler å innarbeide 100 000 kr til historielaget i 2014 men må komme tilbake til eventuelle økonomiske konsekvenser av sistnevnte punkt i 1. tertialrapport 2014.

Midlertidig overnattingstilbud til bostedsløse

Formannskapet vedtok 20. november at det opprettes et tilbud om nødovernatting i kjelleren på Kongensgate skole under forutsetning om godkjenning etter plan- og bygningsloven (se Formannssak 110/13). Formannskapet vedtok også at det skulle søkes staten om finansiering av tiltaket.

Etter en nærmere gjennomgang av blant annet brannsikringen viser nye kalkyler at kostnaden kommer til å bli på om lag 450 000 kr til etablering og drift. Det forventes at staten bidrar med minimum 150 000 kr i støtte til tiltaket og rådmannen anbefaler derfor at Kristiansand eiendom tilføres 300 000 kr i budsjettet for 2014.

Haumyrheia svømmeanlegg

I sak 43/13 i Kommunalutvalget 24. september ble det bevilget 300 000 kr til reåpning av svømmehallen til den tekniske stand den hadde i vår før den ble stengt. En videre oppgradering av Haumyrheia svømmeanlegg skulle vurderes i forbindelse med handlingsprogrammet. Rådmannen anbefaler at svømmeanlegget avvikles permanent.

3.6 Organisasjonssektoren (sektor 6)

Ny pensjonsordning for folkevalgte

Ny pensjonsordning for folkevalgte blir behandlet i egen sak til Formannskapet 4. desember. De økonomiske konsekvensene av dette blir vurdert i 1. tertialrapport 2014.

Budsjettendringer ny organisering i nytt administrasjonsbygg

Det gjenstår noen budsjettendringer mellom Oppvekstsektoren og Organisasjonssektoren vedrørende flytting av pedagogisk senter til nytt administrasjonsbygg. Rådmannen kommer tilbake til dette i 1. tertialrapport 2014.

3.7 Økonomisektoren (sektor 1)

Ingen endringer knyttet til økonomisektoren.

3.8 Utenomsektorielle forhold (sektor 9)

Redusert rammetilskudd

Nye beregninger etter revidert statsbudsjett medfører at Kristiansand kommune får redusert rammetilskuddet med 167,848 mill. kr i fireårsperioden (endring av deflator fra 3 % til 3,1 % er inkludert i dette):

Reduksjonen skyldes dels korreksjoner som følger av endringer i statsbudsjettet og dels at skatteanslaget i 2013 er oppjustert.

(i mill. kr)	2014	2015	2016	2017
Rammetilskudd ny	1 866 508	1 898 132	1 948 993	1 979 129
Rammetilskudd gml.	1 899 154	1 942 835	1 994 138	2 024 484
Endring	-32 646	-44 703	-45 145	-45 355

Skatt

Skatteanslaget i 2013 er oppjustert fra 5,1 til 6,0 % basert på skatteinntekten hittil. Dette resulterer i høyere skatteanslag i hele HP-perioden som vist i saken, men også i lavere inntektsutjevning i rammetilskuddet. I 2013 forutsettes skatteinntektene å bli 17,1 mill. kr høyere enn budsjettet, mens rammetilskuddet ventes redusert med 10,2 mill. kr.

(i mill. kr)	2014	2015	2016	2017
Skatt ny	2 079 294	2 107 821	2 136 348	2 164 875
Skatt gml	2 053 522	2 077 128	2 106 524	2 134 653
Endring	25 772	30 693	29 824	30 222

Netto renter og avdrag

Ingen endring her i perioden.

Kristiansand Kino AS

I vedtatt handlingsprogram 2013-16 er det innarbeidet en forventning om årlig utbytte på 1,5 mill. kr. Bystyret vedtok i møte 6.11.13 å utsette behandlingen av eierskapsmelding 3 der ny utbyttepolitikk ble foreslått. Rådmannen har nylig hatt møte med ledelsen i Kinoen som anslår at resultatet for 2013 blir på om lag balanse etter dekning av kostnader til Barnefilmfestivalen.

Rådmannen anbefaler at forutsetningen om utbytte opprettholdes på bakgrunn av selskapets økonomiske stilling med vekt på selskapets gode soliditet og høye egenkapitalandel. Dersom det gis ut ekstraordinært utbytte (nedskrivning av egenkapitalen) må det føres i investeringsregnskapet. Det foreslås en regulering mellom drift og investering i henhold til dette.

3.9 Oppsummert foreslår rådmannen følgende budsjettendringer i driften i forhold til rådmannens forslag til handlingsprogram 2014-2017:

Tall i 1000 kr	2014-kroner			
Tekst	HP 2014	HP 2015	HP 2016	HP 2017
Oppvekstsektoren				
Økt nasjonal kontantstøtte –				
Redusert etterspørsel etter barnehagepl.	-5 850	-12 300	-12 300	12 300
Reversering to barnehageopptak	-3 815	- 7 630	-7 630	-7 630
Økt likebehandling av kommunale og private barnehager	2 242	5 037	5 037	5 037
Reversering reduksjon/nominell videreføring makspris barnehage	-1 040	-1 040	-1 040	-1 040
Endring i nasjonale satser kapitaltilskudd	4 263	4 263	4 263	4 263
Endring i nasjonale satser kapitaltilskudd familiebarnehager	610	610	610	610
Avvikling av ordningen med frukt og grønt	-1 748	-3 496	-3 496	-3 496
Enslige mindreårige asylsøkere skole	1 000	1 100	1 100	800
Helse- og sosialsektoren				
Kommunalt rusarbeid til øremerket tilskudd	-6 631	-6 631	- 6 631	-6 631
Tandem		7 000		
Redusert årspremie til pasientskadeerstatningsordningen	-934	-934	-934	-934
Bosetting av enslig mindreårige flyktninger – redusert statlig refusjon	4 919	4 150	1 075	-1 077
Redusert integreringstilskudd/red.utg.	-367	-2 218	-3 620	-4 555
Integreringstilskudd over til skole	-1 000	-1 100	-1 100	-800
Ressurskrevende brukere	-2 687	-2 687	-2 822	-2 822
Barnevern tilsyn barn i fosterhjem	249	249	249	249
Redusert egenandel for personer på dobbeltrom	233	466	466	466
2014 priser barnevern økt egenandel	64	64	64	64
2014 priser helsestasjon	75	75	75	75
Kultursektoren				
Avvikling av kulturskoletime i skole/SFO	-1 220	-2 940	-2 940	-2 940
Teknisk sektor				
KBR redusert tilskudd	-6 285			
Utdanningsmidler til eierkommunene KBR	134			
Kristiansand Eiendom				
Drift av Høyfjellet på Flekkerøy	100			
Overnattingstilbud bostedsløse	300			

Utenomsektorielle forhold				
Redusert rammetilskudd	32 646	44 703	45 145	45 355
Økt skatt	-25 772	-30 693	-29 824	-30 222
Kristiansand kino AS overføring av utbytte til investering	1 500			
Finansiering redusert integreringstilskudd	459	2 771	4 526	5 694
Avsetning til lønn- og pris økt deflator	4 000	4 000	4 000	4 000
SUM netto endringer*	4 555	-2 819	5 592	7 699

*positive tall er bedring og negative tall er svekkelse av resultat.

De fleste endringene er knyttet til revidert statsbudsjett. Se vedlagte budsjettendringsskjema.

Totale driftsendringer i 4-årsperioden er en bedring av netto resultat på 15,02 mill. kr i forhold til rådmannens opprinnelige forslag. Hovedårsaken til dette er bedret skatteinntang i 2013 og dermed et bedret grunnlag for beregning av frie inntekter i hele perioden.

4. Forslag til investeringsendringer av handlingsprogrammet 2014-2017

4.1 Kultursektoren (sektor 4)

Oppgradering av Badmintonhallen

Badmintonhallen ble bygget av Kristiansand badmintonklubb, delvis på dugnad, og med enkle og billige løsninger. Kommunen overtok eier- og driftsansvaret etter hvert, og nå er anlegget såpass nedslitt at det nærmer seg tid for en større oppgradering. Det mest prekære er at taket lekker og at armaturene inneholder PCB. Kostnadene vil utgjøre 3,5 mill. kr og rådmannen vil anbefale at dette legges inn i Kultursektorens budsjett i 2014 og i første omgang dekkes av kapitalfondet og vedlikeholdsfondet.

Rådmannen vil i 1. tertialrapport 2014 forslå endelig finansiering herunder vurdering av hvor stor andel Kultursektoren skal dekke av finansieringen.

4.2 Oppsummert foreslår rådmannen følgende budsjettendringer på investeringsbudsjettet i forhold til rådmannens forslag til handlingsprogram 2014-2017

Tall i 1000 kr			i løpende kroner			
Investeringsprosjekter	2014-2017		HP 2014	HP 2015	HP 2016	HP 2017
	Sum	Inntekt				
Kristiansand kino AS – overføring av utbytte fra drift til investering		1 500	-1 500			
Avsetning til kapitalfond	1 500		1 500			
Oppgradering av Badmintonhallen	3 500	3 500				
Sum	5 000	5 000				

Se vedlagte budsjettendringsskjema på investeringer.

5. Konklusjon

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2014-2017, inkludert endringer i tilleggssinnstillingen, har et korrigert netto driftsresultat på 88,6 mill. kr samlet sett i perioden. Det er en forbedring på 15 mill. kr i forhold til rådmannens opprinnelige forslag og det avsettes totalt 21 mill. kr til sentralt disposisjonsfond i perioden.

Korrigert netto driftsresultat er svakt med tanke på usikkerheten vedrørende skatteanslaget for neste år og de betydelige utfordringer som spesielt helse- og sosialsektoren har med å holde virksomheten innenfor budsjettrammen.

Forslaget er videre basert på regjeringens forutsetning om redusert etterspørsel av barnehageplasser på bakgrunn av økt nasjonal kontantstøtte. Rådmannen er usikker på effekten knyttet til dette, noe som kan medføre overforbruk i 2014 og fremover i perioden.

Regjeringen har også tatt ut tilskudd til kommunalt rusarbeid fra rammetilskuddet. Dersom kommunens tiltak ikke blir finansiert fullt ut med øremerket tilskudd blir dette en budsjettmessig utfordring fremover.

Budsjettet er videre basert på endringene i finansieringsordningen knyttet til bosetting av mindreårige asylsøkere. På bakgrunn av statens endrede forutsetninger vil rådmannen anbefale å reversere vedtaket om mottak av 10 enslige mindreårige asylsøkere. Dette tiltaket er imidlertid ikke uproblematisk både i forhold til asylsøkerne og omplassering av ansatte som er knyttet til de boligene som må avvikles.

Basert på denne tilleggssinnstillingen legges det opp til følgende netto driftsresultat i perioden:

I mill. kr.	2014	2015	2016	2017	Sum
Korrigert netto driftsresultat*	-6,3	32,0	21,1	41,9	88,6
Avsetning til energiverksfondet (prisjustering)	-13,8	-13,8	-13,8	-13,8	-55,2
Avsetning til "Pensjonsfond"	0	-10,4	4,2	-6,2	-12,4
Bruk/avsetning disposisjonsfond	20,1	-7,8	-11,5	-21,9	-21,0

*Korrigert for bruk/avsetning bundne fond

Sak 158/13: Kristiansand Boligselskap KF - budsjett 2014 og handlingsplan 2014 - 2017

Vedlegg

Vedtak BOLKF, 28112013, Sak 10/13, Kristiansand Boligselskap KF - budsjett 2014 og handlingsplan 2014 - 2017

Vedtak FORMAN, 04122013, Sak 118/13, Kristiansand Boligselskap KF - budsjett 2014 og handlingsplan 2014 - 2017

Kr.sand boligselskap budsjett 2014.pdf

sak 158-13

Dato 20. november 2013
Saksnr.: 200610060-31
Saksbehandler Dagfinn Solaas

Saksgang

Kristiansand Boligselskap KF
Formannskapet
Bystyret

Møtedato

28.11.2013
04.12.2013
18.12.2013

Kristiansand Boligselskap KF - budsjett 2014 og handlingsprogram 2014 - 2017

Sammendrag:

Kristiansand Boligselskap KF ble etablert 01.01.2006 og overtok /kjøpte alle utleieboligene kommunen eide. Fra 01.01.2007 ble alle boligene til Kristiansand Boligstiftelse, Kristiansand kommunes stiftelse for utleieboliger og Stiftelsen Kongens Senter/Eldres hjem leid inn for å samle alle boliger kommunen disponerer i en driftsenhet.

Budsjettet omfatter til sammen 2004 boliger, foretakets egne(832), Kristiansand Boligstiftelse(827), Kristiansand kommunes stiftelse for utleieboliger(348) og Kongens Senter(51).

I tillegg peker kommunen; v/EBT – bolig tjenesten og Flyktningetjenesten, ut leietakere til 51 boliger eid av Sanitetsforeningen og til ca. 80 boliger eid av private firmaer.

Stiftelsenes boliger leies inn for en sum tilsvarende renter på stiftelsenes lån, kalkulatoriske avskrivninger, forsikringspremie for bygningene, utgifter til regnskapsførsel, revisjon og div. eierkostnader. Foretaket har ansvar for drift, forvaltning, vaktmestertjeneste og indre og ytre vedlikehold.

I forhold til 2013 reduseres leien til stiftelsene med ca. 2.3 mill. kroner pga lavere renter på en del av lånene og redusert lånegjeld.

Det er vedtatt hovedjustering av husleiene fra 01.01.2013. Leiene økte i gjennomsnitt med 8.7%. Justeringen vil nå omfatte de leieboere som pr. 01.01.2014 har bodd i leilighetene i minst 3 år. Øvrige leieboere får sin husleie justert med økningen i konsumprisindeksen fra okt. 2012 til okt. 2013, ca. 2.4%.

Tilnærmet alle leier ligger fortsatt under boutgiftstaket i Husbankens bostøtteordning, slik at økningen blir kompensert etter gjeldende regler for de som får bostøtte(80% dekning).

Driftsutgiftene er justert i forhold til forventet lønns- og prisstigning og den endring i antall boliger som forvaltes. Kommunale avgifter er imidlertid økt med nesten 10% og vedlikehold er styrket utover forventet prisstigning pga økt behov.

I 2014 tar foretaket sikte på å ferdigstille 8 to-roms leiligheter i Lømslandsvei , erverve 5 større familieboliger og starte byggetrinn 2 på Jegersberg gård med 18 boenheter og fellesarealer.

Boligselskapet har kjøpt 64 serviceboliger i Egshaugen 7/9 av Kristiansand Boligstiftelse. Boligene er ikke særskilt tilrettelagt for pleie- og omsorgsformål, og ble etter en egnethetsvurdering anbefalt solgt. Boligene omdannes til borettslag og andeler selges ut ved ledighet.

I tillegg tas det sikte på å selge ungdomsboliger etter «Kristiansandsmodellen» i Kronprinsensgt. 41 og Urdsvei 8.

Tiltakene er i samsvar med de behov som er synliggjort i vedtatt Boligsosial handlingsplan.

Foretakets gjeld vil ved utgangen av perioden være 881 mill. kroner, en netto økning på 31 mill. Stiftelsenes gjeld, som foretaket gjennom leiekontrakter har ansvar for, vil reduseres med 52 mill. kroner, fra 320 mill. til 268 mill. kroner ved utgangen av perioden.

I perioden 2009 til 2013 fikk selskapet overført 11.9 mill, kroner fra bykassen til dekning av renter og avdrag på investeringer i perioden. Pga et lavere rentenivå er prosjektene gjennomført uten at det har vært behov for tilskuddene. Det ble derfor i 2013 innarbeidet tilbakeføring av tilskuddene. Det foreslås å tilbakeføre hele beløpet i 2014.

Budsjettforslaget viser derfor et underskudd, stort kr. 9 813 000.-. Underskuddet foreslås dekket av foretakets egenkapital som da reduseres fra 16.9 mill. kroner til 7.1 mill.

Forslag til vedtak:

1. Bystyret godkjenner Kristiansand Boligselskap KFs budsjett for 2014.
2. Bystyret samtykker i at Kristiansand Boligselskap KF tar opp lån til de prosjekter som ferdigstilles og påbegynnes i 2014.
Direktøren delegeres fullmakt til å godta rentebetingelser, samt undertegne lånedokumentene.
Avdragstiden tilpasses bestemmelsene i kommunelovens § 50.
Direktøren gis fullmakt til å pantsette bygg som sikkerhet for de respektive lån.
Øvre grense for låneopptak settes til 132 mill. kroner.
3. Kristiansand Boligselskap KF tar sikte på å realisere de prosjekter som er oppført i perioden 2014 – 2017.

Dagfinn Solaas
Direktør

Vedlegg: Tallbudsjett 2014 for Kristiansand Boligselskap KF

Bakgrunn for saken:

Kristiansand Boligselskap KF vil i 2014 disponere 2004 boliger for utleie. Foretaket eier selv 832 boliger, leier inn 827 fra Kristiansand Boligstiftelse, 348 fra Kristiansand Kommunes stiftelse for utleieboliger og 51 fra stiftelsen Kongens Senter/Eldres Hjem.

Boligene er øremerket for:

- 914 omsorgsboliger/serviceboliger for eldre
- 192 boliger for utviklingshemmede
- 108 boliger for personer med psykiske lidelser
- 778 for vanskeligstilte/bostedsløse

Foretaket har i tillegg 12 presteboliger.

Stiftelsenes boliger leies inn for en sum som dekker renter på stiftelsens lån, kalkulatoriske avskrivninger, forsikringspremie for bygningene, utgifter til regnskapsførsel, revisjon og div. eierkostnader. Kristiansand Boligselskap KF har ansvar for all drift, forvaltning, vaktmestertjeneste, indre og ytre vedlikehold.

Leieavtalene sikrer stiftelsene mot renteøkninger og stiftelsenes positive egenkapital vil være konstant i leieperioden. Eventuelle salg av boliger i stiftelsene vil gi regnskapsmessige gevinster og økt egenkapital.

Det er i budsjettet lagt til grunn lavere leie til stiftelsene i 2014 enn i 2013. Dette pga. forventning om noe lavere renter på en del av lånene og redusert lånegjeld.

Leiereduksjonen utgjør samlet ca. 2.3 mill. kroner.

Det er ikke planlagt investeringer i stiftelsenes eiendommer i 2014.

Samling av alle boligene kommunen disponerer i en driftsenhet gir positiv effekt. Det oppnås administrative besparelser og en lik og bedre standard på boligene. Særlig viktig er det at vedlikeholdsmidlene kan settes inn der det er de største behovene.

Det ble i 2013 vedtatt hovedregulering av husleiene, gjennomsnittlig økning var 8.7%.

Leietakere som ikke fikk leieregulering i 2013 og som pr. 01.01.2014 har bodd i leiligheten i 3 år vil få sin leier regulert nå.

De øvrige leiene reguleres med endringen/økningen i konsumprisindeksen fra okt.2012 til okt. 2013, ca. 2.4%.

Husleiene er i hovedsak fortsatt under bostøttetaket i Husbankens bostøtteordning, slik at økningen blir kompensert etter gjeldende regler for de som får bostøtte.

De budsjetterte driftsutgiftene er justert i forhold til forventet lønns- og prisvekst og endringen i antall boliger foretaket disponerer og det antall boliger som ferdigstilles/erhverves i 2014.

Kommunale avgifter er imidlertid økt med nesten 10% og vedlikeholdsposten er styrket utover forventet prisstigning pga stadig økende behov.

Antallet ut-/innflyttinger (280 i 2012) er meget stort og stadig flere boliger trenger omfattende utbedring og standardheving, som for eksempel utskifting av kjøkken, renovering av bad osv.

Kristiansand boligselskap KF har i handlingsprogramperioden påtatt seg følgende prosjekter:

Tall i 1000 kr

Løpende priser	Prosjektkostnad	Ferdigstilles
Lømslandsvei 17,18, – 8 boliger (renovering)	16 000	8 ultimo 2014
Kjøp av serviceboliger fra Boligstiftelsen – endre bruk til boliger for vanskeligstilte	30 000	2014
40 omsorgsboliger for eldre – eierforhold uavklart		Medio 2016
Tollbodgt. 73 A og B – renovering 6 boliger	6 000	uavklart
Kjøp av større familieboliger (5 boliger hvert år i perioden)	50 000	2012-2015
Jegersberg – byggetrinn 2 18 boliger, fellesarealer, verksted og aktivitetslokaler	30 000	2015
Sum	132 000	

Bruttorammen for pågående og planlagte prosjekter utgjør dermed 132 mill kr hvorav 111 mill kr finansieres med nye lånopptak og om lag 21 mill kr med statstilskudd.

Kristiansand Boligselskaps gjeld er d.d.850 mill. kroner. Nye lånopptak, 111 mill kr, avdrag på lån, 60 mill. og salg leiligheter i Egshaugen 7/9,ca. 20 mill kr, vil ved utgangen av perioden utgjøre en netto økning av lånegjelden på 31 mill kr, til 881 mill kr.

Boligselskapet har gjennom leiekontrakter ansvar for de lån Kristiansand Boligstiftelse og Kristiansand kommunes stiftelse for utleieboliger har, til sammen 320 mill. kr. Avdrag på lån og salg av leiligheter anslås i perioden til 52 mill kr. Stiftelsenes lånegjeld reduseres til 268 mill kr ved utgangen av 2017.

Samlet sett reduseres gjelden i stiftelsene og foretaket fra 1,17 milliarder kr til 1,15 milliarder kr.

Det er foretatt en egnethetsvurdering av serviceboligene kommunen disponerer og en har kommet til at flere prosjekter kan omdisponeres til omsorgsboliger, noen bør opprettholdes som serviceboliger, noen kan brukes til andre prioriterte grupper og noen bør avhendes. Egshaugen 7/9 utgår som servicebolig og omdannes til borettslag. Foretaket, som har kjøpt eiendommene, beholder 6 boliger til vanskeligstilte og selger de øvrige 58 ved ledighet. Øvrig disponering av serviceboligene er foreløpig uavklart.

I tråd med formannskapets vedtak i sak om «lokalisering av boliger for sosialt vanskeligstilte» er det foretatt regulering av eiendommene Dvergsnesveien 5, Rodeneset og Voie Ringvei 60. Det legges til rette for til sammen 36 boliger for bostedsløse.

Bystyret vedtok i HP-2008-2011 en investeringsramme på 80 mill. kr til oppfølging av tiltak i forrige boligsosiale handlingsplan. Tilskuddet fra bykassen var ment å dekke den økte belastningen til renter og avdrag i selskapet. Et lavere rentenivå enn forventet har bidratt til at de planlagte prosjektene er gjennomført innenfor en ramme som krever mindre tilskudd fra bykassen. En tilpasning av husleiene til "gjengs" leie i 2013 har bidradd til at det ikke er behov for tilskudd fra bykassen fra og med 2013.

I perioden 2008-2012 er det overført 11,9 mill. kr fra Bykassen til foretaket. På grunn av boligselskapet økonomiske stilling, foreslås det at dette beløpet tilbakebetales bykassen i 2014.

I perioden 2009 til 2013 er det overført følgende tilskudd fra bykassen til foretaket:

Tall i 1 000 kr

Løpende priser	2009	2010	2011	2012	2013
Tilskudd	1700	3400	3400	3400	0

Det er i handlingsprogramperioden innarbeidet følgende tilskudd fra foretaket til bykassen:

Tall i 1000 kr

Løpende priser	2014
Tilskudd	11900

I nylig vedtatt boligsosial handlingsprogram 2012-2015 er det synliggjort et ytterligere behov for boliger til ulike grupper. Ved denne rulleringen er det innarbeidet flere prosjekter fra planen, men noen av tiltakene som er foreslått i Boligsosial Handlingsplan er ikke med pga. manglende driftsmidler i Helse- og sosialsektoren (psykiatri, eldre, rusboliger for kvinner og omsorgsboliger for rus/psykiatri). De høyest prioriterte tiltakene utenfor rammen fremgår i vedlegg til handlingsprogrammet (jfr. Helse- og sosialsektorens forslag til tiltak utenfor rammen).

Foretaket/kommunen har hittil, fra 2004, solgt 60 boliger til ungdom mellom 18 og 35 år. I to av foretakets prosjekter, som er omdannet til sameier, gjenstår det å selge 14 leiligheter. Det antas salg av 1 – 2 i 2014 og hvert år videre i perioden.

I tillegg forventes salg av 7 – 8 leiligheter i Egshaugen 7/9 og enebolig i Topdalsveien 233. Regnskapsmessig salgsgevinst ca. 2.5 mill.

Det er budsjettet med et underskudd på kr. 9 813 000.-. Det store underskuddet skyldes tilbakeføring av hele investeringstilskuddet til bykassen. Underskuddet dekkes av foretakets egenkapital. Egenkapitalen reduseres fra 16.9 mill. til 7.1 mill. kroner.

Sak 159/13: Budsjett 2014 og handlingsprogram 2015 - 2017

Vedlegg

Vedtak FORMAN, 04122013, Sak 120/13, Budsjett 2014 og handlingsprogram 2015 - 2017

Vedtak HAVNES, 12112013, Sak 46-13, Budsjett 2014 og handlingsprogram 2015 - 2017.docx

Budsjett 2014 med HP 2015-2017.pdf

Vedlegg 1 Resultatbudsjett 2014.pdf

Vedlegg 2 Investeringsbudsjett 2014.pdf

Vedlegg 3 Detalsjert Resultatbudsjett 2014.pdf

Vedlegg 4 Protokoll fra møte med tillitsvalgte.pdf

Vedlegg 5 Protokoll fra møte i Arbeidsmiljøutvalget.pdf

KRISTIANSTAD
HAVN KF

Havnebygget – Gravene 4
Postboks 114, N-4662 Kristiansand
E-post: post@kristiansand-havn.no
www.kristiansand-havn.no
Foretaksreg.: NO 963 897 642 mva.

Telefon: +47 38 00 60 00
Telefax: +47 38 02 70 99
Bankgiro: 3000.07.02184

Døgnvakt:
Telefon: +47 38 00 60 10
Telefax: +47 38 00 60 23

Arkivsak-dok. 201310939-1
Saksbehandler Thomas E. Wikstøl

Saksgang
Havnestyret
Bystyret

Møtedato
12.11.2013
27.11.2013

Budsjett 2014 og handlingsprogram 2015 - 2017

Vedlagt følger Kristiansand Havn KF sitt budsjett for 2014 med handlingsplan for 2015 - 2017. Budsjettet er inndelt i drifts- og investeringsbudsjett for 2014 med handlingsprogram for 2015 - 2017. Driftsbudsjettet er stort sett videreført fra 2013 hvor kjente endringer er innarbeidet for 2014.

Det er lagt til grunn en lønns- og prisstigning på 3 % og en lånerente på 3 % for budsjett 2014. I handlingsprogrammet for 2015 - 2017 har vi forutsatt en lønns- og prisstigning på 3 % for hvert av årene, mens lånerenten er forutsatt 3,5 %.

Forslag til vedtak

1. Kristiansand Bystyre godkjenner forslag til årsbudsjett 2014 med handlingsprogram for 2015 – 2017 for Kristiansand Havn KF.
2. Bystyret godkjenner Kristiansand Havn sitt låneopptak for 2014 på kr. 27,6 millioner.
3. Bystyret gir havnedirektøren fullmakt til å godkjenne lånebetingelser og gjennomføring av opplån med rammer som fremgår av vedtakets pkt. 2.
4. Bystyret gir Havnestyret fullmakt til å fatte vedtak om omdisponeringer vedrørende anskaffelser/avhendelser av anleggsmidler samt foreta reguleringer i drift- og investeringsbudsjettet innenfor de rammer Bystyret har vedtatt.

Havnestyrevedtak:

Under forutsetning av at Bystyret vedtar rammene i vedlegg 1 og 2 vedtar Havnestyret med dette den fordeling av rammer som det fremgår av vedlegg 3.

Halvard Aglen
Havnedirektør

Ann-Lisbeth Reisænen
Administrasjonssjef

Trykte vedlegg:

- Vedlegg 1: Resultatbudsjett 2014
- Vedlegg 2: Investeringsbudsjett 2014
- Vedlegg 3: Detaljert resultatbudsjett 2014
- Vedlegg 4: Protokoll fra møte med tillitsvalgte
- Vedlegg 5: Protokoll fra møte i Arbeidsmiljøutvalget

Sak 160/13: Årsbudsjett og handlingsprogram 2014-2017, Kristiansand Parkeringsselskap KF

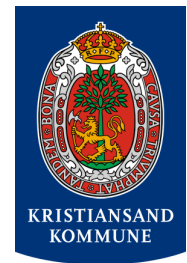
Vedlegg

Vedtak PARKER, 29102013, Sak 15/13, Årsbudsjett og handlingsprogram 2014-2017, Kristiansand Parkeringsselskap KF

Vedtak FORMAN, 04122013, Sak 119/13, Årsbudsjett og handlingsprogram 2014-2017, Kristiansand Parkeringsselskap KF

Kristiansand Parkeringsselskap KF forslag avgiftssatser 2014.pdf

sak 160-13

Dato 21. oktober 2013
Saksnr.: 201307671-1
Saksbehandler Raymond Solaas

Saksgang

Kristiansand Parkeringsselskapet styre KF
Formannskapet
Bystyret

Møtedato

29.10.2013
04.12.2013
18.12.2013

Kristiansand Parkeringsselskap KF - Årsbudsjett og handlingsprogram 2014 - 2017.

Sammendrag

Kristiansand Parkeringsselskap er et kommunalt foretak som inngår i rettssubjektet Kristiansand kommune, men er utskilt fra den øvrige kommunale virksomhet med egne vedtekter og eget styre, direkte underlagt bystyret.

Forslag til årsbudsjett og handlingsprogram er stramt, hovedsakelig som følge av svak utvikling på inntektssiden, samt økte pensjons- (AFP) og finansutgifter. Netto driftsresultat utgjør 2,1-3,8 Mill kr p.r. år i handlingsprogramperioden og er disponert til bykassa i form av overføringer. Det presenteres et saldert opplegg med knappe marginer mellom inntekter og utgifter og dermed større risiko for økonomiske tilbakeslag ved endrede forutsetninger. Det er derfor behov for reserver i form av disposisjonsfond, da budsjett og regnskapsbestemmelsene pålegger bykassa å dekke underskudd som foretaket ikke kan håndtere selv.

Parkeringsselskapets inntekter er avhengig av Kvadraturen som handels- og landsdelssenter. To nye parkeringshus skal innarbeides (Kilden og Gyldengården) og relativ høy lånegjeld skal betjenes, med den risiko dette innebærer. Økningen i antall el-biler svekker inntektene pga. avgiftsfritaket for denne type kjøretøy. Kort sagt er dette hovedutfordringen de nærmeste årene og i rulleringen av handlingsprogrammet påvirker endrede rammebetingelser muligheten for å yte overføringer til bykassa.

Både rådmannen og daglig leder legger til grunn overføringer til bykassa tilsvarende 15 Mill kr i perioden. I og med at stort sett hele netto driftsresultat overføres til bykassa, styrkes ikke egenkapitalen og muligheten til fremtidige investeringer i parkeringsanlegg begrenses.

Det foreslås investeringer i anleggsmidler tilsvarende 6,6 Mill kr i handlingsprogrammet. Investeringene finansieres stort sett med lån og er på et minimumsnivå, da foretakets investeringsevne er bundet opp i Kilden parkeringshus.

Belegget økte merkbart frem til og med 2007. Årene 2010 og 2011 har vært preget av stagnasjon og svak tilbakegang. I 2012 er belegget stort sett uforandret hensyntatt økningen i parkeringstilbudet (Gyldengården og Kilden).

Restkapasiteten er merkbart bedre enn tre til fire år tilbake og på kort sikt er dagens parkeringstilbud trolig tilfredsstillende. For å opprettholde tilgjengeligheten og kommunens tilbud på dagens nivå, anbefales det å planlegge og på sikt å etablere nye sentralt lokaliserte parkeringsanlegg, som kompensasjon for parkeringstomter som kan bli borte. Dette fordi kommunen må ha stor grad av kontroll over det allmenne parkeringstilbudet, for at parkering skal være et virkemiddel i transport og miljøpolitikken.

Det legges videre opp til en gjennomsnittlig økning av driftsinntektene på 3 % pr. år for årene 2014-2017, hvilket tilsvarer forventet prisstigning når det tas hensyn til nye tiltak (utvidet parkeringstilbud/innarbeide nye tiltak). Prisjustering er som tidligere år innarbeidet hvert andre år, dvs. i 2015 og 2017.

I 2014 er det innarbeidet en økning i avgiftssatsene for gateparkeringen med kr 1,- pr. time, for å kompensere for inntektsbortfall i forbindelse med redusert avgiftstid gjennomført i 2013. I siste omgang er det en avveining mellom flere hensyn som miljø, trafikksikkerhet, tilgjengelighet, fremkommelighet, Kvadraturen som møteplass, samt handels og landsdelssenter, som påvirker den generelle parkeringspolitikken, herunder avgiftssatsene.

I løpet av året kan enkelte plasser få endret avgiftssats, innenfor gjeldende maksimalsatser, som følge av nye vurderinger om trafikkavviklingen i området.

Driftsutgiftene øker gjennomsnittlig med 2,9, % pr. år, hvilket er over forventet prisstigning i perioden (2,5 % pr. år) og skyldes helårsvirkningen av nye tiltak og økning av pensjonsutgiftene (AFP). Justert for dette utgjør gjennomsnittlig årlig økning 2,3 %.

Fra 2014 reduseres lånegjelden gradvis i handlingsprogramperioden, da investeringsnivået holdes lavt, dvs. er lavere enn de årlige avdrag. Det er et mål å redusere lånegjelden til et nivå tilsvarende ett års samlede driftsinntekter, dvs. med ca. 30-40 Mill kr de nærmeste 5-10 år. Dette for å gjøre Parkeringsselskapet mindre sårbar overfor fremtidig rentenivå. Netto renter og avdrag øker med om lag 1,2 Mill kr i handlingsprogramperioden, da det er forutsatt stigende rentenivå, samt at nye lån i all hovedsak finansierer investeringsprosjekter med relativ kort levetid (10-20 år). Ved utgangen av 2017 viser beregninger at lånegjelden vil utgjøre 93 Mill kr, dvs. en nedgang på 11,8 Mill kr i forhold til 2014.

Parkeringsselskapets driftsresultat de nærmeste årene er stort sett disponert til bykassa. Reserveene i form av disposisjonsfond, er beregnet å utgjøre 12,6 Mill kr ved utgangen av 2017, dvs. utgjør 18 % av driftsinntektene. På grunn av den knappe marginen mellom utgifter og inntekter samt relativ høy lånegjeld, tilrås det ikke å operere med vesentlig lavere disposisjonsfond.

De inntektsanslag som er lagt til grunn, nivået på overføringer til bykassa, samt de investeringer som foreslås, medfører at det ikke er midler av betydning til disposisjon for andre tiltak de nærmeste årene.

Forslag til vedtak

Årsbudsjett 2014:

1. Budsjett for Kristiansand Parkeringsselskap KF 2014 vedtas i samsvar med daglig leders innstilling datert 21. oktober 2013 og endringer vedtatt av bystyret.
2. Bystyret samtykker i at det tas opp kr 1 637 000 i lån til investeringer. Daglig leder delegeres fullmakt til å godkjenne lånevilkårene.
3. De generelle avgiftssatsene for gateparkering, parkeringstomter og parkeringshusene, fastsettes som omtalt i saken og i vedlegget "Forslag til avgiftssatser 2014".
4. De generelle leiesatsene for plassering av konteinere, stillas, arbeidsbrakker, rigg mv på gategrunn fastsettes som omtalt i saken og i vedlegget "Forslag til avgiftssatser 2014".

Handlingsprogram 2014-2017:

5. Handlingsprogram for perioden 2014-2017 vedtas i samsvar med daglig leders forslag og endringer vedtatt av bystyret.
6. Handlingsprogrammets drifts- og investeringsrammer for 2014-2017 legges til grunn i planleggingen og utviklingen av foretaket.
7. De generelle avgiftssatsene vurderes i forbindelse med rulleringen av handlingsprogrammet.

Raymond Solaas
Daglig leder

Saksbehandler.

Vedlegg:

Forslag til avgiftssatser 2014

Utrykte vedlegg:
Detaljert årsbudsjett

ÅRSBUDSJETT OG HANDLINGSPROGRAM 2014-2017

KRISTIANSAND PARKERINGSSKAP KF

Innledning

Kristiansand Parkeringsselskap er et kommunalt foretak, dvs. inngår i rettssubjektet Kristiansand kommune, men er atskilt fra den øvrige kommunale virksomhet med egne vedtekter og eget styre. Kristiansand kommune har derfor hånd om alle foretakets verdier og hefter for forpliktelsene. Bystyret er foretakets øverste organ.

Vedtekter og formål

Vedtektene angir foretakets formål, som kort sagt går ut på å forestå drift av avgiftsbelagt parkering, herunder drift og vedlikehold av parkeringsanlegg, samt håndheve parkeringsbestemmelsene og annen trafikkhåndheving. I tillegg håndteres klagebehandling og parkeringstillatelser for bevegelseshemmede.

Det er 27,5 stillinger i foretaket med ansvar for parkeringshåndhevingen langs 350 km veier og driften av i overkant av 4200 parkeringsplasser langs gater, på tomter og i 6 parkeringshus.

De samlede driftsinntekter utgjør ca. 60 Mill kr (2012).

Kristiansand parkeringsselskap, som en del av Kristiansand kommune, tilpasser sin virksomhet i forhold til satsningsområder og retningsmål i kommuneplanen.

Ut i fra formålet vil parkeringsselskapet arbeide for:

- At trafiksikkerhet og miljø ivaretas
- At fremkommeligheten for alle trafikantgrupper fungerer
- God tilgjengelighet til parkeringsplasser
- Gode livsvilkår for næringslivet

Vedtatte planer av betydning for virksomheten

Kommunedelsplan Kvadraturen

Planen legger opp til å dempe bilbruken, herunder begrense arbeidsreiseparkering og gateparkering, samtidig som betingelsene bedres for handelsparkering, boligparkering og offentlig parkering utenom gate.

Dette innebærer bl.a. at utbygging av parkeringshus skal prioriteres på bekostning av gateparkering. Det legges opp til å gjøre endringen gradvis.

For øvrig satses det på bedre busstilbud, samt bedre forhold for fotgjengere og syklistene på innfartsveiene, for å motvirke vekst i trafikken i Kvadraturen.

Vedtatte handlingsprogram

I tidligere års handlingsprogram er det lagt opp til parkeringsavgift på alle offentlige plasser i Kvadraturen. Avgiftsnivået for langtidsparkering skal samordnes med tur/retur billett med buss. For å regulere tilgjengeligheten benyttes progressive avgiftssatser og maksimaltid. Det er i all hovedsak innført avgiftsparkering i hele Kvadraturen, med en dagspris minst lik bus billett tur/retur innenfor de nærmeste sonene i det lokale rutenettet.

I vedtatt handlingsprogram 2013-2016 er Kristiansand parkeringsselskap KF forpliktet til å overføre 16,5 Mill kr til bykassa (løpende priser), hvilket innebærer at hele foretakets netto driftsresultat er disponert til bykassa.

ATP

Areal og transportprosjektet (ATP) er et forsøk med alternativ forvaltningsorganisering av transportsystemet for Kristiansandsregionen. Hovedhensikten med forsøket er å tilrettelegge for miljøvennlig transport. Handlingsplanen for ATP - prosjektet har tiltak vedrørende parkering, hovedsakelig i forhold til å begrense langtidsparkering, herunder arbeidsreiseparkering, samt fjerning av gateparkering.

Parkeringssituasjonen nå og i fremtiden – tilgjengelighet og kommunen som aktør

Antall parkeringsplasser til disposisjon påvirker først og fremst trafikkavviklingen, herunder tilgjengelighet og fremkommelighet. Imidlertid kan vanskelige parkeringsforhold også virke negativt på trafikksikkerhet og miljø, samt Kvadraturen som handels – og landsdelssenter.

Beleggsstatistikken viser at det er god restkapasitet i sentralt lokaliserte parkeringsanlegg, hvilket innebærer at tilgjengeligheten er bedret sammenlignet med få år tilbake. Dette skyldes i all hovedsak utvidet tilbud, kombinert med noe mindre trafikk i Kvadraturen. Restkapasiteten vil trolig på kort sikt kunne dekke opp for det meste av midlertidig parkering (400 plasser) som kan bli borte. I handlingsprogramperioden arbeides det likevel for å opprettholde en reservekapasitet i forhold til midlertidige parkeringsarealer som kan bli borte. Det innebærer at nye parkeringsareal innarbeides.

Det er viktig å være klar over at det er tidkrevende å etablere nye parkeringsplasser i anlegg under bakken som ledd i å styrke parkeringstilbudet i Kvadraturen. I Gyldengården og Slottet utgjør restkapasiteten ca. 200 kjøretøy og dermed kan disse anleggene alene, kompensere for omtrent halvdelen av de midlertidige plassene som kan bli borte. Midlertidige parkeringsplasser vil som regel bli erstattet av nye plasser når områdene er ferdig utbygd. Det er derfor som regel kun i byggetiden at parkeringstilbudet svekkes.

Det er viktig at kommunen investerer i nye parkeringsanlegg, slik at tilveksten ikke kun kommer i form av private parkeringstilbud. Dette fordi kommunen må ha stor grad av kontroll over det allmenne parkeringstilbudet, for at parkering skal være et virkemiddel i transport - og miljøpolitikken.

Nybygg får parkering i egne anlegg under bakken, dels i lukkede anlegg og dels som parkering for allmennheten i privat eller offentlig regi. Dette, sammen med en utvikling i retning av færre parkeringsplasser langs veier og gater, innebærer at kommunen trolig vil disponere færre plasser i fremtiden. I dag disponerer parkeringsselskapet ca. 65 % av det allmenne parkeringstilbudet i Kvadraturen og nærmeste omegn. Det samlede parkeringstilbud vil trolig ikke svekkes i fremtiden, da de fleste større utbyggingsprosjekter også omfatter parkering.

Kvadraturplanen prioriterer en gradvis utbygging av parkeringshus, på bekostning av gateparkering. Overføring av parkering fra gateplan til parkeringshus medfører økte kostnader, som ved uendrede markedsforhold, ikke fullt ut kan påregnes kompensert av økte inntekter. Dette påvirker Parkeringsselskapets evne til å yte overføringer til bykassa.

Erfaringsmessig vil et nytt parkeringshus ikke være lønnsomt de første årene. Hovedårsaken til dette er at etterspørselen og dermed også betalingsvilligheten, hittil ikke har vært tilstrekkelig til å dekke drifts- og finansutgiftene. For å oppnå høyt belegg og lønnsomhet, er god beliggenhet og kundevennlige løsninger avgjørende. I dag betyr dette en beliggenhet i nærheten av gågatenettet, kino, hotell, forsamlingslokaler/kongresser/flerbruksanlegg og

restauranter. Et parkeringsanlegg under torvene og i Børsparken har trolig en optimal plassering i forhold til godt belegg, trafikkavvikling og lønnsom drift. Imidlertid viser dagens situasjon at det er reservekapasitet i våre anlegg, hvilket antyder at en betydelig utvidelse av parkeringstilbudet, trolig vil slite økonomisk, i det minste de første 8-10 årene. Høye investeringskostnader kan dessuten gjøre det svært krevende å få lønnsomhet også på lang sikt, dvs. i anleggets økonomiske levetid. Gyldengården og Slottet har i 2012 et maksimalt belegg på hhv. 65 og 60 % (kl 12-15, 1-2 timer i døgnet), til tross for god beliggenhet. Parkering under torvene utredes i regi av teknisk direktør, men det er forbundet med betydelige kostnader og det er varslet mulige innsigelser. Parkeringsselskapet har etter overtakelsen av p-hus Kilden, ikke muligheten til å gå inni større investeringsprosjekter som en dominerende eier, de nærmeste årene.

Gateparkeringen er populær hos publikum og derfor bør det utvises varsomhet med å nedbygge dette tilbudet for sterkt på kort sikt, da det kan skade Kvadraturen som handels- og landsdelssenter. Dette til tross for at det i et trafikkavviklings og miljømessig perspektiv er gunstig å begrense gateparkeringen, hovedsakelig på grunn av letetrafikk.

Parkeringsselskapet er opptatt av kundesvennlige løsninger som kan bidra til å opprettholde Kvadraturen som handels- og landsdelssenter. Parkeringsselskapet har 163 betalingsautomater (unntatt bomanleggene). Av disse er 64 % (104) tilrettelagt for betaling med kredittkort basert på at det kun betales for den tiden man er parkert. I Kvadraturen tilbys det betaling via kredittkort i praktisk talt alle parkeringshus og på alle parkeringstomter. For gateparkeringen er ca. 50 % av betalingsautomatene tilrettelagt for kredittkortbetaling og andelen er stigende, i takt med fornyelsen av betalingsautomatene for denne ordningen. I tillegg tilbys det billettløs parkering via mobiltelefon på en del parkeringstomter.

Det er fremdeles ca. 70 gamle parkometre i sentrum. Vi prioriterer omlegging til betaling via moderne betalingsautomater for disse.

Hovedoversikt handlingsprogram 2014-2017

Driftsoversikt

Beløp i 1000 kr

Handlingsprogram løpende priser

	R-2012	B-2013	B-2014	B-2015	B-2016	B-2017
<u>Inntekter</u>		(justert)				
Sum driftsinntekter	60 040	62 578	64 161	67 234	67 234	70 476
<u>Utgifter</u>						
Driftsutgifter	48 248	52 583	54 757	56 126	57 529	58 967
Avskrivninger	6 292	5 212	6 292	6 292	6 292	6 292
Sum driftsutgifter	54 540	57 795	61 049	62 418	63 821	65 259
Brutto driftsresultat	5 500	4 783	3 112	4 816	3 413	5 217
<u>Finansinntekter og utgifter</u>						
Renteinntekter	773	647	647	400	400	400
Sum finansinntekter	773	647	647	400	400	400
Renteutgifter og låneomkostn.	3 624	3 491	3 283	3 676	3 947	4 079
Avdrag på lån	3 529	3 734	3 872	3 996	4 078	4 160
Sum finansutgifter	7 153	7 225	7 155	7 672	8 025	8 239
Resultat finans	-6 380	-6 578	-6 508	-7 272	-7 625	-7 839
Motpost avskrivninger	6 292	5 212	6 292	6 292	6 292	6 292
Netto driftsresultat	5 412	3 417	2 896	3 836	2 080	3 670
i % av driftsinntektene	9,0 %	5,5 %	4,5 %	5,7 %	3,1 %	5,2 %

Netto driftsresultat i handlingsprogramperioden varierer mellom 2,1 og 3,7 Mill kr. Dette skyldes i all hovedsak at prisjusteringen gjennomføres annet hvert år, dvs. i 2015 og 2017, av praktiske årsaker. Parkeringshus Kilden reduserer netto driftsresultat med om lag 2,8 Mill kr i 2014 og 11,2 Mill kr i handlingsprogramperioden. Økningen i driftsinntekter fra 2013 til 2014 skyldes dels nye tiltak og dels forslag til økte avgiftssatser for gateparkeringen, for å kompensere for inntektsbortfallet i forbindelse med redusert avgiftstid gjennomført i 2013. Overføringer til bykassa legger beslag på hele netto driftsresultat i perioden. Netto renter og avdrag (netto finans) øker fra 6,6 Mill kr i 2013 til 7,8 Mill kr i 2017, dvs. med om lag 1,2 Mill kr. Det meste av økningen skyldes lånefinansiering av nye investeringsprosjekter med kort levetid (parkerings teknisk utstyr, maskiner mv.), samt antatt stigende rentenivå og lavere bankinnskudd.

Det legges videre opp til en gjennomsnittlig økning av driftsinntektene på 3 % pr. år for årene 2014-2017. Vekst utover prisstigningen skyldes nye tiltak og det forventes ikke vesentlig økt belegg i handlingsprogramperioden.

Driftsutgiftene øker gjennomsnittlig med 2,9 % pr. år, hvilket er noe over forventet prisstigning i perioden (2,5 % pr. år). Dette skyldes dels nye tiltak (utvidelse av

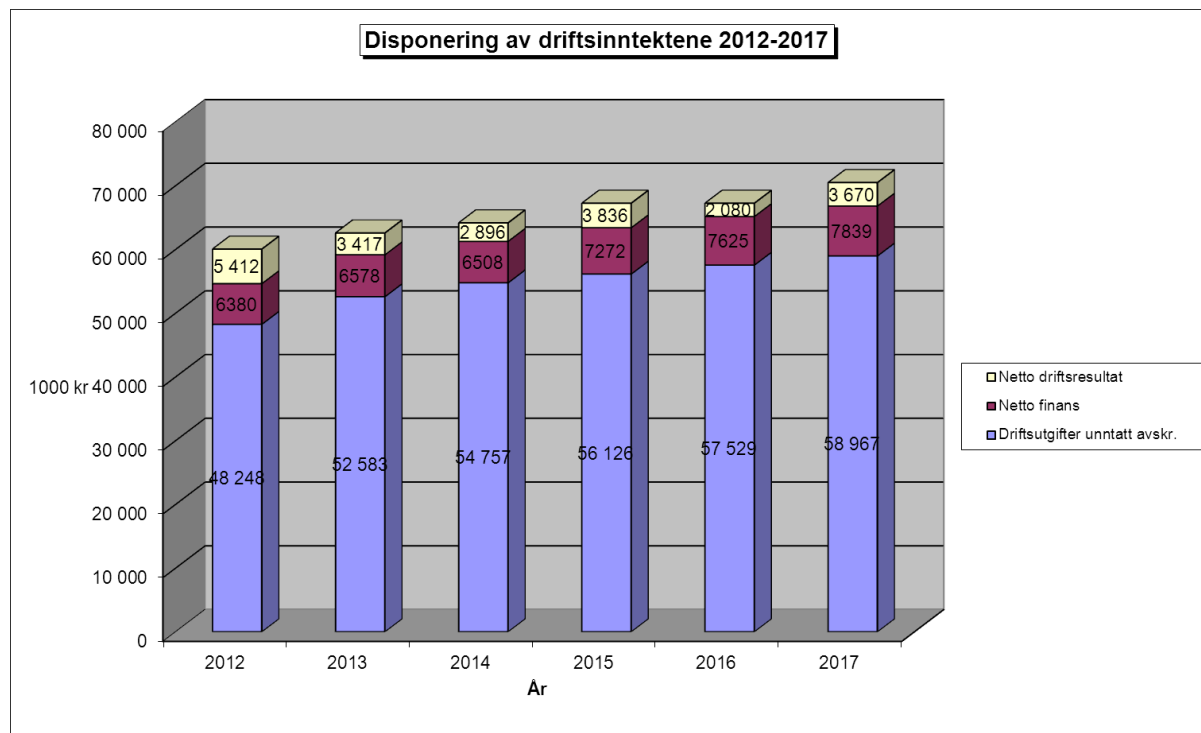
parkeringstilbudet) og dels økte utgifter til pensjon (AFP). Justert for nye tiltak og AFP øker driftsutgiftene gjennomsnittlig med 2,3 % pr år.

Disponering av netto driftsresultat

Beløp i 1000 kr

	R-2012	B-2013	B-2014	B-2015	B-2016	B-2017
Netto driftsresultat	5 412	3 417	2 896	3 836	2 080	3 670
Brukt slik:						
Bruk av tidl.års overskudd	0	3 412	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	1 083	1 104	164	1 920	0
Bruk av bundne fond	0	0	0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	0	4 495	1 104	164	1 920	0
Overført til investeringer	0	0	0	0	0	0
Tilskudd bykassa	2 000	4 500	4 000	4 000	4 000	3 000
Avsatt disposisjonsfond	0	3 412	0	0	0	670
Sum avsetninger mv.	2 000	7 912	4 000	4 000	4 000	3 670
Overskudd/underskudd	3 412	0	0	0	0	0

Netto driftsresultat er i handlingsprogramperioden disponert til bykassa i form av overføringer. I handlingsprogrammet salderes driften det enkelte år med bruk - og avsetning til disposisjonsfondet.

Netto driftsresultat og reserver

Netto driftsresultat viser hva som er til disposisjon av driftsinntektene, etter at driftsutgifter og netto finansutgifter er trukket i fra. Netto driftsresultat utgjør 2,1-3,7 Mill kr pr. år i handlingsprogramperioden, hvilket er knappe marginer og lavere enn tidligere år. Risikoen for underskudd ved endrede økonomiske forhold er dermed økt og det anbefales at reservene i form av disposisjonsfond, stabiliseres på et tilfredsstillende nivå. Dette fordi budsjett og regnskapsbestemmelsene for kommunale foretak, pålegger bykassa å dekke inn eventuelle underskudd i foretaket, når dette ikke kan gjøres over det påfølgende års budsjett.

I årene 2014, 2015 og 2016 er det lagt opp til å benytte hhv. 1,1, 0,2 og 1,9 Mill kr av disposisjonsfondet for å opprettholde de årlige overføringene til bykassa. I 2017 innebærer forslaget at disposisjonsfondet styrkes med 0,7 Mill kr. Netto bruk av disposisjonsfondet over drift utgjør 2,5 Mill kr. I tillegg kommer bruk av disposisjonsfondet til investeringer tilsvarende 0,4 Mill kr i perioden. Ved utgangen av 2017 anslås disposisjonsfondet å utgjøre om lag 12,6 Mill kr, dvs. en reduksjon på 2,9 Mill kr i forhold til 2013. På grunn av den knappe marginen mellom inntekter og utgifter, tilrås det ikke å operere med lavere disposisjonsfond. Disposisjonsfondet utgjør da ca. 18 % av driftsinntektene.

Disposisjonsfondet gjør både parkeringsselskapet og bykassa mindre sårbare overfor økonomiske tilbakeslag i sin alminnelighet. Disposisjonsfondet kan også benyttes som egenkapital i forbindelse med investeringer, når dette er hensiktsmessig.

Drifts- inntekter og utgifter

Regulering og driftsinntekter

Inntektsutviklingen									
Løpende priser	Handlingsprogrammet								
Beløp i 1000 kr	R-2009	R-2010	R-2011	R-2012	B-2013	B-2014	B-2015	B-2016	B-2017
					(justert)				
Inntekter									
Gebyrer	5 593	5 447	5 233	4 702	5 000	5 100	5 100	5 100	5 100
Tilleggsavgift	3 493	2 970	3 165	2 804	3 000	2 800	2 800	2 800	2 800
Salgsinntekter	42 815	41 804	43 834	51 820	53 938	55 866	58 939	58 939	62 181
Tilskudd og ref.	3 183	3 417	1 122	714	640	395	395	395	395
Sum inntekter	55 084	53 638	53 354	60 040	62 578	64 161	67 234	67 234	70 476
Økning/ reduksjon	12,0 %	-2,6 %	-0,5 %	12,5 %	4,2 %	2,5 %	4,8 %	0,0 %	4,8 %
HP 2013-16									
Sum inntekter					63 428	63 828	67 855	67 855	
Differanse					-850	333	-621	-621	

Inntektsutviklingen var god frem til og med 2009. I 2010 og 2011 er det registrert nedgang i inntektene med hhv. 3 og 0,5 %. Utviklingen i 2010 viser mindre belegg og inntjening, trolig som følge av mindre trafikk i Kvadraturen i sin alminnelighet, vanskelige værforhold vinterstid, samt bortfall av parkeringsareal (Marinetomta og Bystranda).

I 2012 ble det økning av inntektene som følge av utvidelse av parkeringstilbudet (Gyldengården, Kilden og sykehusområdet) og i 2013 skyldes inntektsøkningen prisjustering og full års effekt av nye tiltak.

Når det gjelder belegget viser årene 2004-2007 stigende belegg, etterfulgt av stagnasjon og svak tilbakegang i 2010 og 2011. I 2012 var belegget i all hovedsak uforandret hensyntatt utvidelse av kapasiteten.

I vedtatt årsbudsjett og handlingsprogram 2013-2016 er det lagt opp til å øke avgiftssatsene hvert andre år, som ledd i en ordinær prisjustering for å ivareta hensynet til en god trafikkavvikling. En videreføring av dette innebærer prisjustering i 2015 og 2017 hvor inntektsveksten utgjør ca. 4,8 %.

I forslag til årsbudsjett og handlingsprogram 2014-2017, er inntektsnivået basert på utviklingen de siste årene. Det legges til grunn et nøkternt inntektsanslag i handlingsprogrammet, fordi det er knyttet usikkerhet til trafikkutviklingen i Kvadraturen i sin alminnelighet, som følge av økt konkurranse fra omkringliggende handelsområder og langtidseffekten av nye bompengesatser. Det er vanskeligere å oppnå en god kapasitetsutnyttelse av våre parkeringsanlegg og ordninger. Dette gjelder også parkeringsanlegg med god lokalisering.

Det legges opp til å videreføre høyere avgiftssatser på gateplan sammenlignet med nivået i parkeringshusene, som ledd i å oppfylle intensjonen om å vri parkering fra gateplan til parkeringshus.

I 2013 medfører redusert avgiftstid for gateparkeringen en utfordring både i forhold til praktisk tilrettelegging og inntektsbortfall. Økte avgiftssatser i 2013 har kun kompensert for ca. 1 Mill kr av inntektsbortfallet på om lag 2,3 Mill kr på årsbasis. Derfor foreslås det å øke avgiftssatsene for gateparkeringen med kr 1,- pr time i 2014, hvilket øker inntektene med ca. 0,8 Mill kr. Resten av inntektsbortfallet dekkes av merinntekter på andre områder.

Gjennomsnittlig vekst i de samlede inntekter utgjør 3 % pr. år, hvilket er som forventet prisstigning i perioden, når en tar hensyn til nye tiltak.

Økningen i antall el-biler de siste årene medfører et inntektstap for alle parkeringsbedrifter som driver parkeringsvirksomhet i henhold til vegtrafikklovens bestemmelser. Parkeringsaktører som baserer sin virksomhet på avtalelovens bestemmelser, er ikke forpliktet til å tilby avgiftsfritak for el-biler og derfor må kommunen i all hovedsak bære hele inntektstapet for denne ordningen i Kristiansand.

Basert på tellinger utført i uke 41/2013, anslås verdien av avgiftsfritaket for el-biler å utgjøre 1,5-2 Mill kr på årsbasis. De fleste el-bilene benytter parkeringshusene Børsen, Gyldengården (før bomanlegget) og Kilden, samt gateparkeringen utenfor citydelen av Kvadraturen, dvs. der hvor det ikke er maksimaltid. I og med at de fleste parkeringsanlegg har ledig kapasitet, vil avgiftsfritaket for el-biler i liten grad skyve bort kunder som er innstilt på å betale for å parkere. Videre er det grunn til å anta at avgiftsfritaket for el-biler medfører et «overforbruk» av parkering for denne kundegruppen, hvilket innebærer at etterspørselen trolig ville vært lavere, dersom de måtte betale for parkering. Dette gjelder spesielt for arbeidsreiseparkering, som neppe ville ha det omfanget vi ser i dag uten avgiftsfritaket. Dette er forhold som har betydning når en vurderer det reelle inntektsbortfallet, som nok er en del lavere enn tellingen skulle tilsi.

Basert på telling i 2012 viser det seg at ca. 50 % av el-bilene var parkert 3 timer eller lenger, hvilket antas å være en indikasjon på arbeidsreiseparkering. Dersom man kun knytter inntektsbortfallet til korttidsparkering utgjør det 0,75-1 Mill kr på årsbasis. Det er knyttet usikkerhet til denne type beregninger og tellingen i 2013 omfatter kun en uke i oktober, slik at det kan være variasjoner som ikke fanges opp. Likevel antyder tellingen omfanget av verdien

som avgiftsfritaket for el-biler innebærer og at det minst dreier seg om beløp på 1 Mill kr pr. år er rimelig sikkert.

Risikoen på inntektssiden er først og fremst knyttet til utviklingen av trafikk til Kvadraturen. Det er ikke gitt at besøkstallene utvikler seg som forventet og inntektene fra Kilden parkeringshus er uløselig knyttet til besøket i teater - og konserthuset, da lokaliseringen er utenfor Kvadraturen.

De samlede inntekter i perioden dempes som følge av ingen prisjustering/vekst for illeggelser for overtredelse av bestemmelsene om stans og parkering. Disse satsene har vært uforandret siden 1994 og fastsettes av samferdselsdepartementet i henhold til vegtrafikklovgivningen, mens avgiftsparkeringen fastsettes av kommunen. Gebyr og tilleggsavgifter utstedes som følge av overtredelser av bestemmelsene om stans og parkering, dvs. har et straffelignende preg, hvilket tilsier en varsom budsjettering.

Det er en avveiling mellom flere hensyn som trafiksikkerhet, trafikkavvikling (tilgjengelighet og fremkommelighet), miljøet, Kvadraturen som møteplass, samt handels- og landsdelssenter, som påvirker den generelle parkeringspolitikken og dermed også avgiftssatsene. Som tidligere år legges det opp til at enkelte plasser kan få endret avgiftssats innenfor gjeldende maksimalsatser, som følge av nye vurderinger i forhold til hva som er riktig avgiftssats i området. I slike vurderinger legges det stor vekt på trafikkavviklingsperspektivet.

I Kvadraturen og den umiddelbare nærhet (Odderøya mv.) antas det å være minst 5.000 parkeringsplasser som håndteres av profesjonelle aktører, til disposisjon for allmennheten mot betaling. Av disse har parkeringsselskapet hånd om ca. 65 %. I prissettingen legger parkeringsselskapet vekt på trafikkavvikling (tilgjengelighet og fremkommelighet) og miljø, mens konkurrentene i større grad har maksimal fortjeneste som mål. Dette gjør at det forekommer forskjeller i pris, men beliggenhet er likevel den utslagsgivende faktor i forhold til prising. Til sammen antas det å være ca. 9-10.000 parkeringsplasser i Kvadraturen og den umiddelbare nærhet. Dette innebærer at de fleste plassene eies av private, i form av bakgårder og lukkede parkeringsskjellere. Bygging av nye parkeringshus medfører ikke en tilsvarende økning av parkeringstilbudet, da det foregår en omfordeling fra gateparkering til parkeringshus.

Sentrale parkeringsanlegg (parkeringshus og tomter) tilrettelagt for korttidsparkering har i 2012 et maksimalt (kun kort tid i løpet av døgnet) belegg kl 12-15 på 25-81 % med et gjennomsnitt på om lag 59 %. Gateparkeringen i sentrale deler av Kvadraturen har et belegg på ca. 65 % på dagtid (kl 12-15) - og 77 % på kveldstid.

Det er restkapasiteten i de fleste parkeringsanlegg og ordninger og samlet sett er tilgjengeligheten god. Tilgjengeligheten er merkbart bedre enn få år tilbake, pga. noe mindre trafikk og utvidet parkeringstilbud.

Etterspørselen etter parkeringsplasser i Kvadraturen er også avhengig av omfanget av "gratisplasser" i den umiddelbare nærhet.

Presset på områdene i nærheten av Kvadraturen er økende og for å ivareta trafikkavviklingen, kan det være nødvendig å vurdere utvidelse av bosoneparkering, parkering forbudt soner og ordinær avgiftsparkering. Foruten Kvadraturen er det opprettet bosoneparkering på Grim og ved Gimlevang. Dette innebærer at Parkeringsselskapet må ha økt fokus på områder utenfor Kvadraturen.

Drifts- og finansutgifter

Driftsutgiftene øker gjennomsnittlig med 2,9 % pr. år, hvilket er noe over forventet prisstigning i perioden (2,5 % pr. år). Dette skyldes dels nye tiltak (utvidelse av

parkeringstilbudet) og dels økte utgifter til pensjon (AFP). Justert for nye tiltak og AFP øker driftsutgiftene gjennomsnittlig med 2,3 % pr år, hvilket er lavere enn forventet prisstigning.

Avtalefestet pensjon (AFP) øker med hele 70 % fra 2013 til 2014 (0,7 Mill kr). Justert for nye tiltak og AFP utgjør veksten i driftsutgifter 1,9 % i 2014. Utgiftene til avtalefestet pensjon (AFP 62-67 år) utgjør i 2014 om lag 1,7 Mill kr og er avtalt mellom partene i arbeidslivet, innenfor flere tariffområder i både privat - og offentlig sektor. Ordningen er ikke fondsbasert, dvs. at hver enkelt virksomhet får utgiftene etter hvert som de påløper, når ansatte benytter muligheten for tidlig pensjon.

En viktig del av Parkeringsselskapets virksomhet er parkeringshåndhevingen, som krever tilstrekkelig og kompetent bemanning for å fungere tilfredsstillende. Parkeringshåndhevingen bidrar til å bedre trafikksikkerhet og miljø og avgiftsparkeringen er avhengig av regelmessig og synlig håndheving, for å opprettholde publikums betalingsvilje.

Parkeringsselskapet er opptatt av å drive effektivt, herunder å benytte ny teknologi for å yte god service til befolkningen. Satsningen på ulike kundevennlige løsninger for betaling er et uttrykk for det. Imidlertid medfører økt valgfrihet for publikum at parkeringskontrollen må håndtere flere ordninger og dermed blir kontrollen mer krevende. Selv om ny teknologi bidrar til å forenkle hverdagen, må flere ordninger kontrolleres parallelt (mynt, kredittkort, mobiltelefonbetaling) og publikums rettsikkerhet skal ivaretas på en god måte i alle ordninger. Gjeninnføring av maksimaltid i sentrale deler av Kvadraturen gjør også parkeringskontrollen mer omfattende.

Parkeringsselskapet opplever dessverre hvert år en rekke ubehagelige episoder i møtet med publikum. De alvorligste tilfellene resulterer i politianmeldelse som etterforskes og kan ende med påtale og straff. Trafikkbetjentene opererer derfor to og to for å ivareta sikkerheten, en ordning som i sin tid ble etablert i samarbeid med HMS tjenesten og verneleder i teknisk sektor. Det å operere to og to innebærer ikke at trafikkbetjentene er sammen hele tiden. I Kvadraturen går trafikkbetjentene ut to sammen, dvs. de begynner kontrollen ved å ta for seg hver sin side av gata og forflytter seg fremover. Dersom en blir opptatt av en overtredelse, går den andre videre til neste kvartal, kontrollerer sidegatene eller et parkeringsanlegg. Trafikkbetjentene holder hverandre gjensidig informert om hvor man befinner seg, men av sikkerhetsmessige årsaker skal avstanden mellom trafikkbetjente ikke være for stor. Kontrollen blir likevel rimelig effektiv, samtidig som hensynet til sikkerhet ivaretas på en god måte. Dette fordi trafikkbetjentene i all hovedsak ikke står og venter på hverandre. I andre sammenliknbare norske byer er det ikke lagt opp til at trafikkbetjentene skal operere to og to på dagtid, men måten det gjøres i Kristiansand, innebærer likevel at det ikke blir så ulikt praksisen i andre byer.

Utenfor Kvadraturen benyttes MC og bil, hvor trafikkbetjenten som benytter MC opererer alene, men får da spesiell oppfølging. Ved kontroll av større parkeringsanlegg utenfor Kvadraturen er det en fordel å operere to og to, da en person vanskelig kan rekke over disse områdene innen rimelig tid.

I forbindelse med tømning av betalingsautomater og parkometre, skal det alltid være to trafikkbetjenter sammen av sikkerhetsmessige årsaker, da det håndteres verdier.

Overføring av parkering fra gater og plasser til parkeringshus, medfører økte utgifter i form av driftsutgifter (bemanning, vedlikehold, strømforbruk, overvåkning mv.) og finansutgifter. Denne utviklingen vil prege Parkeringsselskapet de nærmeste årene.

Renteutgiftene i handlingsprogrammet er basert på en flytende rente på 2,25-2,5 % (2014), 3,25-3,5 % (2015) og 4-4,5 % (2016 og 2017). Omtrent halvdelen av parkeringsselskapets langsiktige gjeld er fastrente lån med 4-5 års gjenværende gjennomsnittlig løpetid til ny renteregulering og en rentesats på 3,9 %, hvilket er noe høyere enn dagens flytende rente. På den annen side gir fastrentelån en tilfredsstillende sikring i forhold til et eventuelt fremtidig høyere rentenivå. Snittrenten utgjør f.t. ca. 3,1 %. Lånene har en gjennomsnittlig nedbetalingstid på ca. 33 år, hvilket i all hovedsak tilsvarer gjennomsnittlig gjenværende økonomisk levetid for anleggsmidlene.

Overføringer til bykassa

Som nevnt tidligere forutsettes det at parkeringsselskapet yter betydelige beløp som overføring til bykassa. I vedtatt handlingsprogram 2013-16 utgjør dette 16,5 Mill kr i løpende priser.

I forbindelse med rulleringen av årsbudsjett og handlingsprogram 2014-2017 fremheves følgende forhold som er av betydning når overføringsnivået skal fastsettes:

- Utgiftene til avtalefestet pensjon (AFP 62-67 år) øker med 0,7 Mill kr i 2014.
- Økningen i antall el-biler medfører nå et inntektsbortfall som antydes å utgjøre minst 1 Mill kr pr. år.

Alt i alt svekker endrede rammebetingelser muligheten til å yte overføringer til bykassa og det foreslås derfor å nedjustere overføringene med 1 Mill kr pr. år fra 2017, sammenlignet med vedtatt HP 2013-2016.

Løpende priser	2013	2014	2015	2016	2017	Sum
Beløp i 1000 kr						
Forslag HP 2014-2017		4 000	4 000	4 000	3 000	15 000
Vedtatt HP 2013-2016 og justert B-2013	4 500	4 000	4 000	4 000		16 500
Differanse						-1 500

I forhold til netto driftsresultat er det ikke dekning for overføringene til bykassa og derfor foreslås det å benytte netto 2,5 Mill kr av disposisjonsfondet til å saldere driften. Dette er gjort av hensyn til bykassa for å opprettholde et jevnere overføringsnivå, men det går på bekostning av Parkeringsselskapets resultat, reserver og fremtidige investeringer i parkeringsanlegg.

Forslag til overføringer er drøftet med rådmannen som legger til grunn samme overføringsnivå i bykassens årsbudsjett og handlingsprogram 2014-2017.

Overføringer til bykassa vil måtte avpasses i forhold til fremtidig investeringsnivå og lønnsomheten av disse, samt trafikkutviklingen i Kvadraturen, herunder eventuelle restriksjoner som måtte bli innført for biltrafikken.

Fra 1989 til 2013 er det i løpende priser overført 180,7 Mill kr til bykassa. Det er betydelige beløp som her er kommet gode formål til nytte. Omregnet til parkeringsplasser i parkeringshus dreier det seg om mer enn 1100 p-plasser. I tillegg er det betalt leie av gategrunn tilsvarende f.t. 5 Mill kr pr. år.

Investeringer

Beløp i 1000 kr

Utgifter

	R-2012	B-2013	B-2014	B-2015	B-2016	B-2017
Brutto investeringer	5 122	2 793	2 388	1 400	1 400	1 400
Aksjer/andeler	58	65	100	100	100	100
Avsetning til inv.fond	0	68	0	0	0	0
Avsetning til likv.reserve	422		0	0	0	0
Sum finansieringsbehov	5 602	2 926	2 488	1 500	1 500	1 500

Finansiering

Bruk av lån	4 019	2 220	1 637	895	895	895
Salg, tilskudd og refusjoner	570	573	595	505	505	505
Bidrag fra årets drift	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	813	65	100	100	100	100
Bruk av investeringsfond	200	68	156	0	0	0
Udekket i investeringsregnsk.	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	5 602	2 926	2 488	1 500	1 500	1 500

Disposisjonsfond	13 225	15 489	14 285	14 021	12 001	12 571
Bundet investeringsfond	40	40	40	40	40	40
Investeringsfond	174	174	18	18	18	18
Lånegjeld	101 785	104 766	102 531	99 430	96 247	92 982

I handlingsprogramperioden foreslås det investeringer tilsvarende 7 Mill kr, herunder utgjør parkeringsteknisk utstyr og anlegg 6,6 Mill kr. Aksjer/andeler på til sammen 0,4 Mill kr er egenkapitalinnskudd i Kristiansand kommunale pensjonskasse.

Bygging av p-hus under torvene er under utredning. Imidlertid er det lite trolig at Parkeringsselskapet kan gå tungt inni dette prosjektet, da vår investeringsevne er bundet opp i parkeringshuset Kilden.

Reguleringen av Børsparken pågår, men planene under torvene kan påvirke Børsparken, slik at det uansett er hensiktsmessig å utsette Børsparken noe. Børsparken er derfor tatt ut i forbindelse med rulleringen av HP.

Investeringer for øvrig rulleres som forutsatt i vedtatt handlingsprogram. Investeringene finansieres stort sett av lån, da netto driftsresultat er disponert til bykassa.

Fordeling av investeringer p.r. prosjekt:

(unntatt egenkapitalinnskudd til pensjonskassa)

FORSLAG TIL HANDLINGSPROGRAM 2014-2017

Beløp i 1000 kr

Prosjekt	Tekst	Tidl. bev.	2014	2015	2016	2017	Sum 2014-2017
	Investeringer:						
1905810	Nyanlegg	Løpende	200	400	400	400	1 400
1905816	P-Hus Slottet sprinkleranl.	1 508	492				492
1905825	Betalingsautomater	5 000	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
1905841	P-hus Elvegata	725	350				350
1905849	Lading el-biler		346				346
	Sum	7 233	2 388	1 400	1 400	1 400	6 588
	Finansiering:						
1905810	Bruk av lån	Løpende	200	400	400	400	1 400
1905816	Bruk av lån	1 508	492				492
1905825	Bruk av lån	3 990	495	495	495	495	1 980
1905825	Mva justering Kilden	1 010	505	505	505	505	2 020
1905841	Bruk av lån	725	350				350
1905849	Bruk av lån		100				100
1905849	Bruk av investeringsfond		156				156
1905849	Tilskudd		90				90
	Sum	7 233	2 388	1 400	1 400	1 400	6 588

Investeringer i P-hus Slottet er knyttet til nytt sprinkleranlegg. I parkeringshus Elvegata er investeringene knyttet til tiltak mot korrosjon i armeringen og nye porter.

Investeringer i nye betalingsautomater utgjør stort sett innføring av kundevennlige betalingsløsninger langs veier og gater. Det er nødvendig med investeringer tilsvarende 9 Mill kr for å oppnå dette, herunder er 5 Mill kr allerede bevilget og 4 Mill kr foreslås i årsbudsjett og HP 2014-2017. Arbeidet er godt i gang og citydelen av Kvadraturen prioriteres.

Betaling med kredittkort tilbys praktisk talt i alle parkeringshus og på parkeringstomtene. For gateparkeringen er ca. 50 % av betalingsautomatene tilrettelagt for betaling med kredittkort. Denne andelen er stigende i takt med fornyelsen av betalingsautomatene på gateplan.

Lånegjeld og finansutgifter

I og med at de fremtidige resultater i handlingsprogramperioden stort sett er disponert til bykassa, må nye investeringer for en stor del lånefinansieres.

Lånegjeld og finansutgifter		Handlingsprogrammet				
beløp i 1000 kr	R-2012	B-2013	2014	2015	2016	2017
Lånegjeld	101 785	104 766	102 531	99 430	96 247	92 982
Renter og avdrag	7 153	7 225	7 155	7 672	8 025	8 239

Lånegjelden anslås å utgjøre 104,8 Mill kr ved utgangen av 2013. Dette er en økning på om lag 3 Mill kr i forhold til 2012. Økningen skyldes etterslep for låneopptak vedtatt i årsbudsjettene for de siste 3 årene. Fra 2014 reduseres lånegjelden gradvis i handlingsprogramperioden, da investeringsnivået holdes lavt, dvs. er lavere enn de årlige avdrag. Det er et mål å redusere lånegjelden til et nivå tilsvarende ett års samlede driftsinntekter, dvs. med ca. 30-40 Mill kr de nærmeste 5-10 år. Dette for å gjøre Parkeringsselskapet mindre sårbar overfor fremtidig rentenivå. Rente- og avdragsutgifter øker med om lag 1 Mill kr i handlingsprogramperioden, da det er forutsatt stigende rentenivå, samt at nye lån i all hovedsak finansierer investeringsprosjekter med relativ kort levetid (10-20 år). I kommunal sammenheng kan ikke avdragstiden overstige den økonomiske levetiden. Parkeringsselskapets tålegrense for lånegjeld utgjør trolig ca. 110-120 Mill kr ved en rente på ca. 5 % og rimelig lønnsomme investeringsprosjekter med sentral lokalisering. Dette forutsetter imidlertid at overføringer til bykassa tilpasses økte finansutgifter.

Parkeringsplasser til disposisjon

Kommunens tilbud av sentrale parkeringsplasser						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kantsteinparkering						
Kvadraturen	1009	1099	1099	1027	1027	976
Utenfor Kvadraturen				99	99	116
MC-plasser med avgift	3	0	0	0	0	0
Sum	1012	1099	1099	1126	1126	1092
Parkeringsstomter						
Trekanten	27	27	27	27	27	27
Kai 2	63	63	63	65	65	65
Vestre Kiosk	31	31	31	31	31	31
Handelens Hus	18	18	18	18	18	18
Shelltomta	17	17	17	17	63	63
Nybyen	100	100	115	111	111	111
Marinetomta	126	126	0	0	0	0
Setesdalsv.	37	37	37	69	37	37
Fiskebrygga	43	43	43	37	37	37
Odderøya	92	92	92	119	119	119
Gartnerløkka	5	4	4	4	4	4
KMV	38	38	38	36	36	36
Lund Torv	38	38	38	38	38	38
Bryggeriplassen	64	64	64	75	75	75
NSB plassen	198	201	201	201	201	201
Caledonien		37	37	37	37	37
Bystranda		180	0	0	0	0
Festningsgt. 40	6	6	6	6	6	6
Norges Bank					16	16
Tangen 11-13						90
NSB	37	37	37	37	37	37
Tangen 3		8	8	8	8	8
Sum	940	1167	876	936	966	1056
Parkeringshus						
Børsen	60	60	60	60	60	60
Slottet	400	400	400	400	400	400
P-sentret/Gyldengården	0	0	0	310	310	310
Kilden				400	400	400
P-hus Elvegt.	247	247	247	247	247	247
Kongens senter	36	36	36	36	36	36
Sum	743	743	743	1453	1453	1453
Sum Kvadraturen og omegn	2695	3009	2718	3515	3545	3601
MC plasser uten avgift- maks. antall			99	99	99	99
Forflytningshemmede	92	102	102	97	120	120
Sykehusområdet (offentlig skiltet)					604	604
Totalt- avgiftparkering	2695	3009	2718	3515	4149	4205

Den ovenstående oversikt omfatter ikke rene bosoneplasser (505 plasser), da disse er reservert beboerne og næringsdrivende i Kvadraturen. I tillegg kommer sykehusområdet med 604 avgiftsplasser med offentlig skilting. I 2011 er det tilført 310 parkeringsplasser under bakken i Gyldengården, hvilket er en økning på 84 sammenlignet med situasjonen før byggingen av Gyldengården (P-senteret og Meieritomta). Dessuten har kommunen fått hånd om parkeringshuset Kilden med 400 plasser. Det meste av veksten på 797 plasser (29 %) fra 2010 til 2011, skyldes Gyldengården (310) og Kilden (400). I 2012 er sykehusområdet medtatt i oversikten for første gang. Økningen i 2013 skyldes parkeringstomten Tangen 11-13, mens gateparkeringen har en netto tilbakegang på 3 % (34) fra 2012 til 2013. Det har vært en omfordeling av gateparingsplasser de siste årene, hvor det er registrert tilbakegang i citydelen av Kvadraturen og økning i Kvadraturens randsone.

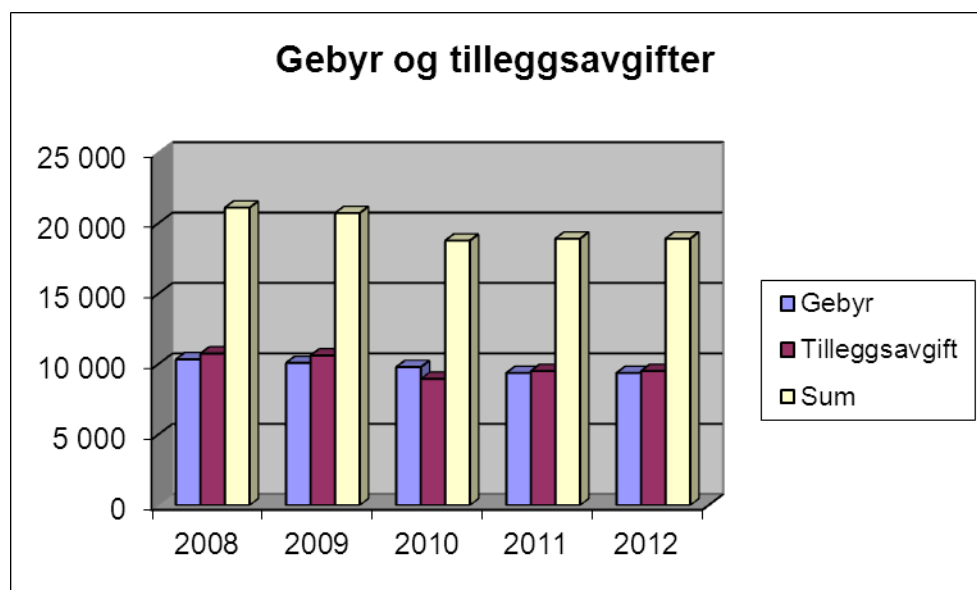
Antall gebyrer og tilleggsavgifter

Myndighetsutøvelse, i form av håndheving av stanse- og parkeringsbestemmelsene i vegtrafikkloven med tilhørende forskrifter (offentlige skilt), er i dag en oppgave som kun kan utføres av kommunen. Oppgaven er i utgangspunktet en politioppgave, men kan delegeres kommunene etter søknad.

Som det fremgår av vedlagte figur har antall gebyr og tilleggsavgifter stabilisert seg på rundt 16-17.000 stk. Antall illeggelser (gebyr og tilleggsavgifter) viser tilbakegang sammenlignet med 4-5 år tilbake, trolig som følge av noe mindre trafikk i Kvadraturen. Dessuten medfører nye betalingsordninger, herunder betaling av faktisk parkeringstid via kredittkort og mobiltelefonløsninger, at antall tilleggsavgifter reduseres.

Imidlertid er det viktig å opprettholde håndhevingskapasiteten av hensyn til allmenn preventive hensyn og publikums lojalitet i forhold til avgiftsparkeringen. Gebyr og tilleggsavgifter (manglende betaling) utgjør hhv. Kr 500,- og kr 300,-. Satsene fastsettes av Samferdselsdepartementet, da parkeringsselskapet driver offentlig parkeringshåndheving i henhold til bestemmelsene i vegtrafikkloven. Satsene har ikke vært endret siden 1994.

Tilsvarende satser (kontrollavgift) for private parkeringsordninger utgjør stort sett 6-750 kr, dvs. mer enn en fordobling sammenliknet med offentlig parkeringsordning (tilleggsavgiften).

I budsjetteringen er det utvist varsomhet med hensyn til å anslå antall gebyr og tilleggsavgifter, da dette er sanksjoner som har straffeliknende preg. I rulleringen av årsbudsjett og handlingsprogram er det lagt til grunn ca. 16.000 illeggelser (gebyr og

tilleggsavgift), hvilket er i samsvar med utviklingen det siste året. I tillegg kommer forhøyelser på grunn av for sen betaling. Sammensetningen mellom gebyr og tilleggsavgifter varierer, men det har erfaringsmessig vært utstedt flest tilleggsavgifter med unntak av i 2010.

Retnings- og periodemål

Satsningsområder og retningsmål

Kristiansand parkeringsselskap, som en del av Kristiansand kommune, tilpasser sin virksomhet i forhold til satsningsområder og retningsmål i kommuneplanen. Foruten satsningsmålet "vi tror på muligheter" har kommuneplanen følgende tre satsningsområder:

- Byen som drivkraft.
- Byen det er godt å leve i.
- Klimabyen

Periodemål Kristiansand parkeringsselskap KF:

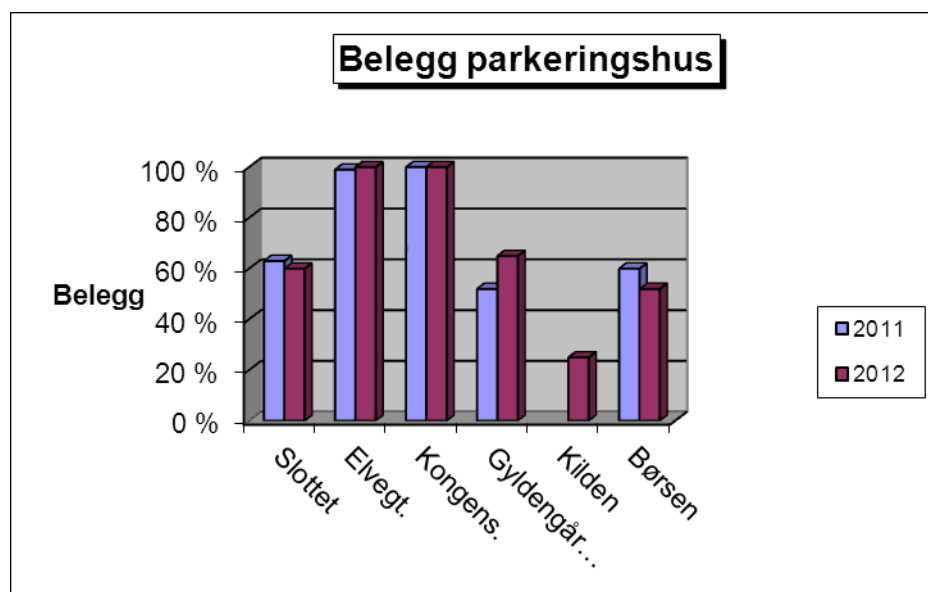
Nr	Periodemål	2014 – 2017
1	Søke å opprettholde et sykefravær som er:	<6 %
2	Utskiftning av betalingsautomater og innføring av kundevennlige betalingsløsninger, samt nye krav til betaling med kredittkort. Oppgradering av eksisterende betalingsautomater og utskiftning av betalingsautomater.	Investering: Bevilget tidligere år: Kr 5 000 000 2014-2017: Kr 1 000 000 pr. år.
3	Innføre billettløs parkering via mobiltelefon	2014: Utvide tilbudet til flere parkeringsanlegg.
4	Informere om parkeringstilbudet i Kvadraturen. Innarbeide nye parkeringshus.	Annonsekampanje/profilering 2014: kr 300.000 (drift)
5	Ladestasjoner for el-biler med betalingsordning:	Investering 2014: Kr 346.000
6	Oppfølgings- og vedlikeholdsprogram p-anlegg og parkeringstekniskutstyr.	Prøvedrift: Årlig driftsutgifter: Kr 27.000
7	Oppgradering av p-hus Slottet – sprinkleranlegg	Bevilget tidligere: kr 1 508 000 2014: Kr 492.000
8	Beskyttelse av p-hus Elvegata mot korrosjon	Bevilget tidligere: Kr 725.000 2014: Kr 150.000
9	Nye porter Parkeringshus Elvegata	Investering 2014: kr 200.000

Parkeringsselskapet står for parkeringshåndhevingen og drift av avgiftsparkeringen i kommunen og har periodemål i samsvar med dette. Parkeringspolitiske retningslinjer er en del av kommunens ordinære handlingsprogram (bykassa).

Belegg sentrale parkeringsanlegg

Tabellen og figurene er basert på høyeste antall kjøretøy som er registret den enkelte dag. Det er viktig å være klar over at det ikke er gjennomsnittstall i avgiftsperioden/døgnet, men maksimalt antall biler som samtidig har vært inne i parkeringsanlegget mellom kl 12 og 15. Maks antall biler vil som regel kun dreie seg om et kortere tidspunkt i løpet av avgiftstiden/døgnet, for eksempel en til to timer. Erfaringsmessig er det flest kunder i parkeringsanleggene kl. 12-15, men enkelte anlegg har høyest belegg på kveldstid (Kilden, Caledonien, Kai 2). Kundene anser stort sett parkeringsanlegget som fullt når det er ca. **85 % belegg**.

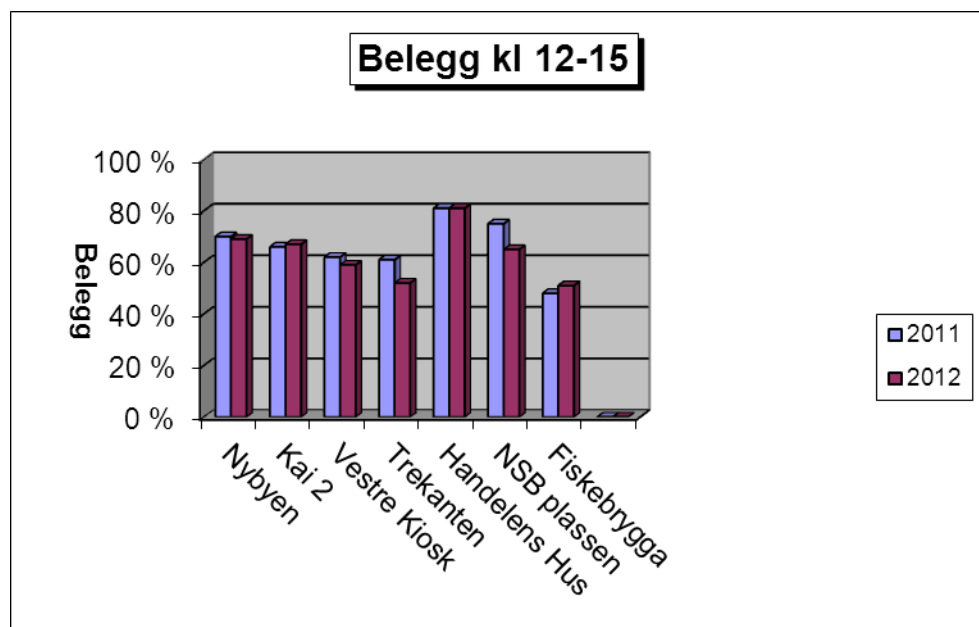
Belegg sentrale parkeringsanlegg				
kl 12-15				
Anlegg	Kapasitet	2010	2011	2012
<i>Parkeringshus</i>				
Slottet	400	64 %	63 %	60 %
Elvegata/Statoil	247	100 %	99 %	100 %
Kongenssenter	36	100 %	100 %	100 %
Gyldengården	310		52 %	65 %
Børsen	60	60 %	60 %	52 %
<i>Parkeringstomter</i>				
Nybyen	115	75 %	70 %	69 %
Kai 2	63	70 %	66 %	67 %
Vestre Kiosk	31	59 %	62 %	59 %
Trekanten	27	63 %	61 %	52 %
Handelens Hus	18	78 %	81 %	81 %
NSB plassen	216	71 %	75 %	65 %
Fiskebrygga	37		48 %	51 %

Belegget i parkeringshusene knyttet til korttidsparkering har en varierende utvikling, dvs. betydelig fremgang for Gyldengården og tilbakegang for Slottet og Børsen. Kilden er ny og det er kun data for 2012 som er tilgjengelig, men belegget er lavere enn forventet. Belegget er målt i tidsrommet kl 12-15, med unntak av Kilden som har hovedaktiviteten i tidsrommet kl 18-22. Belegget i Kilden er uløselig knyttet til aktiviteten i teater- og konserthuset da lokaliseringen er utenfor Kvadraturen. Det reelle belegget i Børsen er trolig høyere, da en rekke el-biler benytter dette huset og disse fanges ikke opp av data fra betalingsautomatene. Tilbakegangen for Slottet fortsetter og har sammenheng med utvidelsen av parkeringstilbudet i Kvadraturen, samtidig som trafikken viser stagnasjon og svak tilbakegang. Parkeringshus Slottet kan håndtere et belegg på ca. 85 % uten større problemer, dvs. i gjennomsnitt ca. 110 biler mer enn i dag i tidsrommet kl 12-15. Parkeringshus Gyldengården har imidlertid betydelig fremgang etter en svak oppstart i 2011 og belegget utgjør 65 % i 2012. På sikt forventes et belegg på 70-80 % i forhold til beliggenheten. Gyldengården kompenserer for bortfallet av attraktive gateparingsplasser i citydelen av Kvadraturen.

Slottet og Gylden gården har en ubenyttet kapasitet på om lag 200 kjøretøy kl 12-15.

Parkeringshusene Elvegata og Kongenssenter benyttes kun til langtidsutleie (faste kunder) og er fremdeles stor sett fullt belagt.

Samlet belegg i 2012 for alle parkeringstomtene utgjør ca. 63 % kl 12-15, dvs. en mindre tilbakegang i forhold til 2011 (66 %). Parkeringstomtene Handelens Hus, Nybyen og Kai 2 har høyest belegg. Kai 2 og Vestre Kiosk har til tider godt belegg kveldstid, mens Fiskebrygga er sesongbetont, dvs. har godt belegg om sommeren.

Når det gjelder belegg og inntjening er beliggenhet og kundevennlige løsninger helt avgjørende. Beliggenhet tett opp mot Markens gate og kino/teater er optimalt. Avgiftssatsene er tilpasset i samsvar med dette.

Når det gjelder parkering langs veier og gater i sentrale deler av Kvadraturen (Havnegt/Vestre Strandgate til Festningsgaten og Tordenskjoldsgt til Østre Strandgt) viser belegget tilbakegang i 2013 sammenliknet med 2010. I 2013 utgjør belegget ca. 65 % kl 12-14 og 76 % kl 18. Belegget har gått tilbake sammenliknet med 2010, hvor tilsvarende målinger viste belegg på ca. 81 % kl 12-14 og 77 % kl 18. Nedgangen i tidsrommet kl 12-14 antas å ha sammenheng med utvidelse av parkeringstilbudet i citydelen av Kvadraturen, etter at Gyldengården (310 plasser) ble åpnet i 2011. På den annen side er det 19 %

nedgang i antall gateparkeringsplasser (109) i denne delen av Kvadraturen sammenliknet med 2010, hvilket skulle tilsi økt belegg ved uendret etterspørsel. Likevel er parkeringstilbudet økt med om lag 200 plasser, hvilket trolig er hovedårsaken til lavere belegg på dagtid. Det kan heller ikke utelukkes mindre trafikk i sin alminnelighet, samt at grave- og byggearbeid i Kvadraturen begrenser gateparkeringen i perioder. I et trafikkavviklingsperspektiv er det positivt at parkering overføres fra veier og gater til parkeringshus, da dette reduserer letetrafikk som har uheldige miljømessige sider.

Belegget viser at det er god tilgjengelighet og på kort sikt er dagens parkeringstilbud trolig tilfredsstillende. På sikt bør det likevel vurderes utbygging av nye sentralt lokaliserte parkeringsanlegg, da en del av dagens parkeringstilbud er midlertidige i påvente av videre utbygging, samt at byens utvikling kan kreve det. Dette til tross for at det er betydelig restkapasitet i dagens anlegg.

Konklusjon

I rulleringen av handlingsprogrammet er det tatt hensyn til en rekke forhold som trafiksikkerhet, trafikkavvikling, miljø, Kvadraturen som handels- og landsdelssenter og overføringer til bykassa. Vektleggingen av disse hensyn er gjenstand for politiske vurderinger.

Det foreslås å øke avgiftssatsene i all hovedsak tilsvarende prisstigningen. Parkeringsselskapets inntekter er avhengig av Kvadraturen som handels- og landsdelssenter.

Det foreslås overføringer til bykassa på til sammen 15 Mill kr i handlingsprogramperioden. De økonomiske rammebetingelsene preges derfor av små marginer, hvor det ikke er rom for opparbeidelse av reserver eller egenkapital til større investeringer.

Det er innarbeidet modernisering av betalingsløsningene langs veier og gater, samt oppgradering av p-hus Slottet og Elvegata. For øvrig er det ikke rom for større investeringer i perioden. Det legges opp til en gradvis reduksjon a lånegjelden som ventes å utgjøre om lag 93 Mill kr ved utgangen av 2017.

Kommunen må ha stor grad av kontroll over det allmenne parkeringstilbudet, for at parkering skal være et virkemiddel i transport - og miljøpolitikken. Dette innebærer at på sikt er det ønskelig med nye parkeringsanlegg i kommunal regi.

Kristiansand 21. oktober 2013

Raymond Solaas
Daglig leder